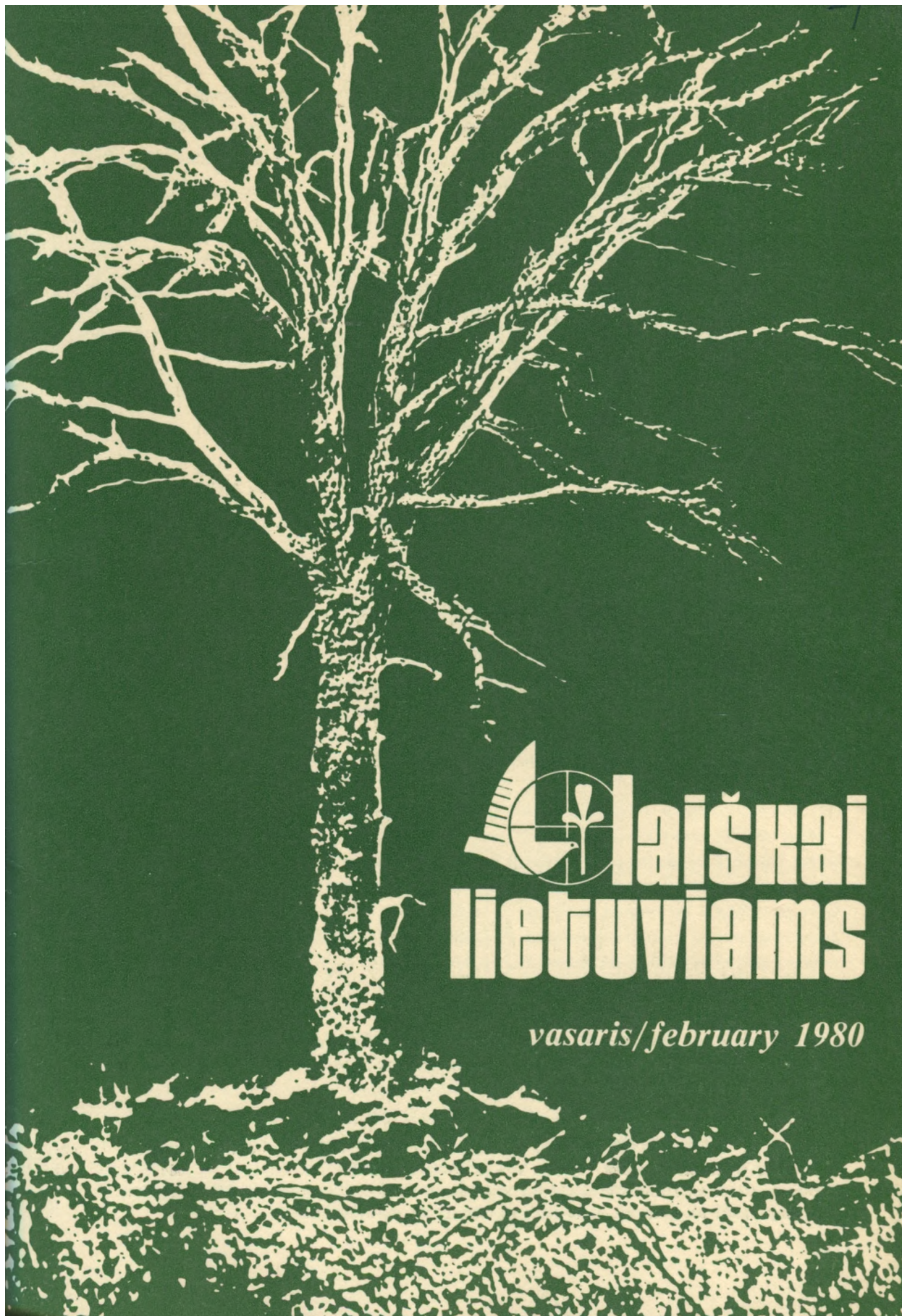

 **laiškai
lietuviams**

vasaris/february 1980

AKTYVUS IR PASYVUS PATRIOTIZMAS	37	D. Bindokienė
ŽEMĖS GĖRYBIŲ ERŽILAS	41	Anicetas Tamošaitis, S.J.
“TEATEINIE TAVO KARALYSTĖ”	44	Chiara Lubich
KRISTAUS KANČIOS VAIDINIMAI	45	Juozas Vaišnys, S.J.
FRAGMENTAI IŠ PASAULIO RELIGINĖS POEZIJOS	47	Kabir ir Kahlil Gibran
PATRIOTIZMAS — TĖVYNĖS MEILĖS JAUSMAS	48	Jonas Miškinis
VYSKUPAS VALERIJONAS PROTASEVIČIUS	49	Paulius Rabikauskas, S.J.
IDEALI MOTERIS SU KAUKE	52	Vytautas Kasnis
PIRMIEJI VEDYBINIO GYVENIMO METAI	56	Audronė S. ir M.B.
PRIEŠ KETVIRTĮ ŠIMTMEČIO	58	Juozas Vaišnys, S.J.
SKAITINIAI MŪSŲ MAŽIESIEMS	62	A. Tyruolis
LIETUVOS ISTORIJS VAIZDAI	63.	Red.
KNYGŲ LIKIMAS	64	Jonas Miškinis
TĖVYNĖJE	65	D. ir G. Vakariai
KALBA	67	J. Vaišnys, S.J.
ATGARSIAI	69	Skaitytojai
TRUMPAI IŠ VISUR	70	J. Pr.
EKSKURSIJA Į EUROPA	72	Red.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS	72	Red.

Šis numeris yra iliustruotas Dalios Petreikytės nuotraukomis. Šiais metais ji baigia odontologijos studijas Loyolos universitete. Fotografavimu pradėjo domėtis prieš keletą metų. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

1980 / VASARIS - FEBRUARY / VOLUME XXXI, NO. 2

AKTYVUS IR PASYVUS PATRIOTIZMAS

D. BINDOKIENĖ

Keturiasdešimt metų — ilgas laiko tarpas žmogaus gyvenime. Tiek metų sulaukusį jau vadiname pusamžiu, jis jau tvirtai įsiriškęs į suaugusiųjų visuomenės narių tarpą. 40 m. ilgas laiko tarpas ir tautos gyvenime, ypač jeigu toji tauta yra pavergta, svetimųjų valdoma. Tačiau iš istorijos žinome, kad lietuvių tauta ir dešimtį kartų tiek metų išvergavusi Rusijos carams, pakilo gyva ir nepriklausoma. Todėl prisimindami 40 metų antrosios bolševikų okupacijos sukaktį, vis dėlto galime tikėti tautos dvasine stiprybe ir viltis jos laisvu rytojumi.

Gal didesnę rūpestį kelia aiškūs nuovargio ženklai išeivijos lietuvių visuomeniniame gyvenime. Keturiasdešimtjieji metai yra tarytum sąžinės sąskaitos metai. Išeivijos bendruomenėje labai ryškiai vėl pasirodė plyšys tarp kartų ir galbūt naudinga jo priežastis panagrinėti.

Tas kartų skirtumas ryškiausias ne ten, kur įprasta jo tikėtis: ne tarp jaunimo ir suaugusiųjų, — dažniausiai to jaunimo tėvų, bet tarp vyresniosios ir vidurinėsios išeivijos lietuvių kartos. Lietuviškumo ir tuo pačiu patriotizmo sąvokos supratimas šitose dviejose amžiaus grupėse yra labai skirtingas, todėl grupes galėtume pavadinti: aktyviaisiais ir pasyviaisiais lietuviais.

Daug didesnis procentas vyresniosios kartos lietuvių aktyviai reiškiasi bendruomeniniame gyvenime: priklauso organizacijoms, dirba lituanistinėse mokyklose, bendradarbiauja spaudoje, lanko lietuviškus renginius ir pan. Vidurinioji karta, nors nė vienas galbūt viešai neišsižadėtų savo kilmės, daugiau tenkinasi privačiu, pasyviu lietuviškumu: tautiškų motyvų papuošimais savo namuose, kai kurių tradicijų laikymusi, dar gana tvirtu lietuvių kalbos mokėjimu ir vartojimu savo šeimos bei draugų tarpe. Dalis tokių šeimų tebeleidžia savo vaikus į lituanistines mokyklas ir lietuviškas jaunimo organizacijas. Deja,

Dabartinė Lietuva

dažnai visas tų pasyviųjų lietuviškumas kaip tik ir pasireiškia tuo, kad šeštadienio rytą atveža vaikus iki lietuviškosios mokyklos durų. Tada jie jaučiasi savo tautinę pareigą atlikę ir daugiau neturi nė piršto pajudinti lietuviybės reikalams. Tegul mokytojai išmoko vaikus ne tik skaityti, rašyti, bet ir kalbėti lietuviškai, pamilti lietuviškumą. Tegul tik neužduoda pamokų ar kokių kitokių, su mokykla susijusių, projektų į namus, nes tėvų reikalas su vaikais lituanistinį darbą dirbti. Jeigu mokytojai nespėja šeštadieniais, tegul išmeta iš mokyklinių programų visokius ten dalyvius, linksniavimus ir sintaksės. Be jų vaikas galės duoną pelnytis, karjeros laiptais kopti. Tegul tik išmoko vaikus lietuviškai šnekėti ir, žinoma (svarbiausia!), vaikai mokykloje turi būti visiškai patenkinti. Jeigu mokytojai per daug spaus, reikalaus drausmės, apkraus darbais, tai vaikas nenorės nė kojos į tą mokyklą kelti. Tėvai, kurių pareiga yra pasirūpinti vaikų laime, jokių būdu neleis sūnelio ar dukrytės šeštadieniais kankinti, nebeveš į lituanistinę mokyklą.

Nereikia manyti, kad viduriniojoje kartoje nėra šviesių išimčių, tačiau, deja, tai vis dėlto išimtys. Tuštėja renginių salės, retėja chorų gretos, nyksta lietuviškų knygų pirkėjai ir laikraščių skaitytojai, tušti vėpso lituanistinių klasių suolai, o pasyvioji išeivijos lietuvių karta vis patogiau grimzta į savo kasdieniškumą, privačias išvykęles, pramogas, uždarus draugų ratelius. Reikia tikrai didelio stumtelėjimo, kad jie išsijudintų, užsiangažuotų, dalyvautų, dirbtų, priklaustų.

Žinoma, pasiteisinimų niekam netrūksta. Priekaištaujama vyresniesiems už nesibaigiančius ginčus, rietenas, nesutarimus ir smulkmeniškumą, besikartojantį kasmet visuomeninėje veikloje. Šiuose priekaištuose dažnai kaip tik ir glūdi tas didysis kartų tarpas, tapęs kažkokia užburta tvora, kurioje vyresnieji negali atrasti vartelių, o jaunesnieji nenori jų ieškoti. Tie, kurie gimę, augę, mokslus baigę šiame krašte, niekuomet nepajutę tėvynės netekimo skausmo, niekuomet ir neįstengia visiškai suprasti

savo tėvų bei vyresniųjų jausmų lietuviybės ar lietuviškosios veiklos atžvilgiu. Jiems lietuviškumas ir dalyvavimas lietuviškosios bendruomenės gyvenime yra laisvo pasirinkimo reikalas: net pasirinkdami pasyvų lietuviškumą, jie nejaučia dvasinės skriaudos, nes svetimas kraštas jiems nėra ir niekuomet nebuvo labai svetimas (tai iš tikrųjų yra jų gimtasis kraštas), o jo kultūra ir vertybės visai gražiai apsaugoja nuo visiško dvasinio skurdo. Vyresniosios kartos lietuviai, nežiūrint patogaus įsikūrimo svetimame krašte, niekuomet neįstengė visiškai pasitraukti iš savo tėvynės, susikurdami svetur tos tėvynės pakaitalą — aktyvią lietuvišką veiklą. Ta veikla ir kultūrinis lietuviškosios bendruomenės gyvenimas jiems padėjo ir padeda neprarasti savo žmogiškosios tapatybės. Labai nedaugelis įstengė plačiau įsijungti į amerikiečių kultūrinį gyvenimą: vadovauti organizacijoms, nuolat bendradarbiauti laikraščiuose, skaityti paskaitas plačioms masėms, vadintis iškiliais solistais ir pan.

"Geriau būti didele varle mažoje baloje, kaip mažyte varlyte dideliame ežere", sako pasaka. Daugeliui vyresniosios kartos lietuvių lietuviškoji veikla yra ne patriotiškumo skatinama, o asmeniško dvasinio pasitenkinimo spiriama. Savo lietuviškosios veiklos "baloje" jie gali būti dideli, vertinami, gerbiami, o plačioje amerikietiškoje visuomenėje būtų labai nereikšmingi, beveik nepastebimi.

Iš tikrųjų nėra labai svarbu motyvai, kurių skatinami lietuviai aktyviai dalyvauja lietuviškoje veikloje. Daug svarbiau ir skaudžiau, kada veikėjai savo aktyviąją veikloje padėti piktnaudžiauja, kartais nė patys to neįsąsmonėdami. Jie taip susipainioja savo mažuose pasaulėliuose, lyg vištos pakulose, ir praranda bendrą didžiojo tikslo vaizdą — lietuviybės išlikimą išeivijoje ir Lietuvos laisvinimo darbą. Nebus išlaikyta lietuviybė priekaištais skirtingos nuomonės veikėjui, nesutarimais tarpusavyje, ilgais, nuobodžiais posėdžiais. Nebus pastūmėtas Lietuvos laisvinimo darbas vien Vasario 16 minėjimais (o paskui viešais ginčais spaudoje, kaip reikėtų pasidalinti surinktas aukas!) su nuobo-

džiomis kurio, balsus medžiojančio, politiko prakalbomis. Nepadės lietuvybei nesibai-
giantis skaidymasis į atskiras bendruomenes,
lietuvio neapykanta lietuviui (nesvarbu, ar
jis gyventų išeivijoje, ar pavergtoje tėvynė-
je), šmeižtai spaudoje, boikotai, pikti užpul-
dinėjimai. Ne tokios "aktyvios" lietuviško-
sios veiklos išeivijai reikia. Čia jau ne pat-
riotiškumas, o senstelėjusių žmonių aptemu-
sio užsispyrimo ir "sąskaitų suvedinėjimo"
reiškiniai. Nenuostabu, kad tie tarpusaviai
erzeliukai yra atbaidę ne vieną, kupiną ge-
riausių norų vidurinėsios kartos busimąjį
veikėją. Kartais net atrodo, kad pas mus yra
lyg Šventajame Rašte, kai žydai už pasiprie-
šinimą Dievui buvo nubausti klajoti tyruose,
kol iš jų tarpo neišmirs senoji karta...

Kalbant apie aktyvųjį ir pasyvųjį patrio-
tizmą, buvo minimos tik dvi lietuvių kar-
tos: vidurinioji ir vyresnioji. O kaip su pri-
augančiąja, su jaunesniąja? Džiugu teigti,
kad tai yra ryškus žiburėlis išeivijos visuo-
meninės veiklos miglose. Ši trečioji mūsų
karta jau yra laisva nuo savo senelių per
karšto jausmingumo lietuviybės reiškiniams,
kuris jiems dažnai trukdo matyti realybę;
jų tėvų didelis įsimylėjimas į medžiagines
šio krašto vertybes ir savo mažučius, pato-
gius pasaulius jau nėra toks gyvybiškai svar-
bus, todėl jaunieji į lietuviybę žvelgia daug
ramiau ir blaiviau. Jeigu jie apsisprendžia
už lietuviybę, niekas nuo to kelio jų nustum-
ti negalės.

Kai kas sakytų, kad per mažai jaunimo
dalyvauja lietuviškoje veikloje, per mažai
dirba, kuria, rūpinasi. Galbūt čia ir yra vie-
na iš pagrindinių mūsų klaidų, kad kiek-
vienas, kuris turi lietuvišką pavardę, kurio
gyslose teka lietuviškas kraujas, jau auto-
matiškai turi būti patriotas, veikėjas, lietu-
viybės švyturys. Kai prieš 30 metų naujieji
ateiviai užplūdo Ameriką, rado čia daug
lietuvių, bet kiek iš jų buvo veikėjų? Atvy-
kusieji tuoj nusprendė, kad senieji ateiviai,
daugiausia mažamoksiai, prasti žmoneliai,
tai jiems kultūrinė veikla ir neprieinama.
O kas atsitiko per 30 metų su tais išsimoks-
linusiais, išsilavinusiais, susipratusiais pat-
riotais? Jeigu šiandien kas surinktų tokią

statistiką ir procentais apskaičiuotų, tai ko
gero dar mažiau naujųjų ateivių surastų lie-
tuviškosios visuomenės veikloje, negu tada
iš senųjų tarpo. O ką jau bekalbėti apie tų
naujųjų ateivių vaikus, gimusius net Lietu-
voje ar Vokietijoje, kurių išandien lietuvi-
ybės takuose ir pėdos atšalo? To paties gali-
me tikėtis ir iš ateities lietuviškųjų veikėjų
— šiandieninio jaunimo. Ne kiekvienas su-
kirptas būti visuomenės veikloje: taip buvo
su jų seneliais ir tėvais, taip bus su jaunai-
siais. Daugelis nuskęs savo karjerose ir re-
zidencijose, bet daugelis išliks, kad neštų
lietuviškumo žibintą į laisvą Lietuvą.

Jeigu kas pasiruošęs kaltinti jaunimą už
nepakankamą dėmesį lietuvybei, tada tuo
pačiu atsikvėpimu turi kaltinti vyresnio-
sius už tos lietuviybės nuvertinimą iki asme-
niškų ir smulkmeniškų nesantaikų; turėtų
taip pat priekaištauti viduriniajai kartai už
išsijungimą iš lietuviškosios visuomenės
veiklos.

Vasario 16 minėjimų šešėlyje ir patrio-
tiškumo temų variacijose išskyla šviesus Tol-
minkiemio klebono, didžiojo poeto Kristi-
jono Donelaičio paveikslas. Vasario 18 d.
sueina 200 metų nuo jo mirties.

Kr. Donelaitis pirmasis išvedė lietuvių
literatūrą, iki tol klampojusią mažavertišku-
mo pelkėse, į pasaulinės Vakarų Europos
literatūros lygį su savo realistine poema
"Metais". Ir Kristijono Donelaičio laikais
lietuviybės išlaikymo problema buvo labai
aktuali. Mažoji Lietuva buvo vokiečių ir ki-
tokių kolonistų spaudžiama, slopinama, lie-
tuviškumas visokiais būdais naikinamas.
Lietuviybė tada buvo susidūrusi su dviem
pavojais: svetimųjų aktyviu jos naikinimu
ir taip pat pačių lietuvių per lengvu pasi-
davimu svetimoms įtakoms, savo kalbos,
apsirengimo, papročių ir tradicijų keitimu
svetimomis.

Kr. Donelaitis savo pamoksluose iš Tol-
minkiemio bažnytėlės sakyklos ir savo poe-
mos žodžiais kovojo prieš šias negeroves,
mokė būrus didžiulis savo kilme, papro-
čiais, kalba, skaudžiai barė ir pajuokė tuos,
kurie lengvabūdiškai pasidavė svetimųjų
įtakoms.

ŽEMĖS GĖRYBIŲ ERŽILAS

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

“Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui įeiti į Dievo karalystę” (Mk 10, 25)

Vienas žydų rabinas duodavo savo žmonėms tokią pamoką. Paėmęs už rankos, privesdavo prie lango ir paklausdavo:

— Ką dabar tamsta matai?

— Matau gatvę einančius žmones, — būdavo atsakymas.

Po to privesdavo prie veidrodžio:

— O dabar ką tamsta matai?

Matau save.

Tada rabinas tardavo:

— Tebūnie tai tamstai pamoka. Štai langas stiklas ir veidrodyje stiklas. Bet ant veidrodžio užteptas sluoksnelis sidabro. Va, užtenka trupinėlio sidabro, kad tamsta pradėtų nematyti kitų, bet regėtų vien save.

Tas rabinas vaizdingu būdu išreiškė Kristaus taisyklę apie turtus: kad jie baisiai sunkina žmogui įeiti į Dievo karalystę, nes labai dažnai daro jį savanaudį, be širdies savo broliui, jo nebematantį, beregintį vien savo reikalus.

Tačiau tai nereiškia, kad žemės gėrybės blogos. Jos yra išėjusios iš Kūrėjo rankų, todėl iš savęs geros. Jos Visagalio suplanuo-

Minint didžiojo mūsų poeto Kr. Doneičio 200-tąsias mirties metines, galime ir šiandien pakartoti jo poemos žodžius, kuriais jis priekaištauja lietuviams, besivaikantiems svetimas madas, užmiršusiems savo lietuviškumą:

Ak, kur dingot jūs, barzdotos mūsų gadynės,
Kai lietuvninkės dar vokiškai nesirėdė
Ir dar vokiškus žodžius ištart negalėjo.
O štai, dar negana, kad vokiškai dabinėjas,
Bet jau ir prancūziškai kalbėt prasimanė.
Taipgi bezaunydamos ir darbą savo pamiršta.
(“Metai”)

tos žmogui tarnauti; duotos tam, kad padėtų kilti aukštyn, būtų tartum pakopos, vedančios į jį. Tad turtai yra geri. Bet jie taip pat ir laukiniai, tartum koks tyrлаukių eržilas. Niekas nesako, kad jis blogas. Atvirkščiai, tai puikus žirgas. Antai pakinkytas į vežimą, skuta tokia risčia, kad net trata raitai. Pabalnotas, eikliai lekia pirmyn, kad net dunda kelias. Pajungtas į plūgą, verčia storiausią vagą kaip nieką. Taigi darbą daro lengvą, kelionę—mielą, o jos tikslą—greitai pasiekiamą. Bet laikyk gerai pažabotą ir pavadelėtą! Kitaip dėl savo laukinės prigimties taip ims neštis it patrakęs per laukus, kad iš vežimo terasi ištaškytus gabalus. Sėdęs į balną šauniai joti, kaip mūsų dainose, pas merguželę lelijėlę prie rūtų darželio, jei tinkamai nebepažabosi, užuot nujojęs pas ją, šluostysies purvą, nutrenktas į pakelės griovį. Gal dar čiupinėsies burną, skaičiuodamas, kiek išbyrėjo dantų, kai tau priedo dar smagiai vožė užpakalinėmis kanopomis į smakrą! O prie plūgo gal gręžiamas taip pasimuistys, kad tave patį nutemps, ėmęs lėkti per dirvoną, jei būsi neatsargiai įstrigęs koją į padargą ar pakinktus. Užuot suaręs lauką, pats gulsies į lovą suartais šonkauliais. Tad žirgas puikus. Bet, jei kaip reikiant nepažabotas ir nesuvaldytas, užuot buvęs pagalba, darosi painiava.

Panašiai yra su šios žemės gėrybėmis. Užuot žengti į Dievą padėjusios, dažnu atveju tą žengimą kaip tik painioja. Bet ne todėl, kad būtų iš savęs blogos. Jų darytis yra žmogui paties Dievo liepta, Pirmieji Šv. Rašto lapai mums pasakoja, kaip, sukūręs žmones, pavedė jiems šį pasaulį ir palaimino, sakydamas: “Dauginkitės, pripildykite žemę ir ją sau paverkite!” Tad darbu pajungti sau žemę, gamintis iš jos reikalingų daiktų yra vienas pirmųjų ir seniausių Kūrėjo įsakymų. Jis duotas mūsų gerovei—kad žmogus laisvėtų ir kilnėtų: kad, turėdamas

tai, kas reikalinga, būtų vis nepriklausomesnis nuo žemės elementu ir gamtos gaivalų, atsipalaiduotų nuo vergavimo medžiagai ir būtinybei, darytųsi vis mažiau pajungtas kasdieninei kovai už būvį ir išlikimą; kad tokiu būdu tolydžio išsirungtų sau, kaip dvasios būtybei, deramą laisvę. Kitaip pasakius, pasaulio gėrybės yra žmogui duotos tam, kad, paties Dievo žodžiais, užuot vergavęs žemei, ją sau pavergtų: kad vis mažiau turėtų, it koks juodas jautis, visą dieną plušėti dėl valgio, apdaro ir pastogės, gainiojamas lietu ir šalčių, pančiojamas kasdienybės reikalavimų, blaškomas baimės dėl rytojaus, bet, susikūrus tinkamas gyvenimo sąlygas, galėtų plasnoti sau duotais dvasios sparnais ir tuo būdu darytųsi panašesnis į savo Kūrėją, kuris yra nuo medžiagos nepriklausoma ir ją valdanti Dvasia, O žmogus juk ir skirtas atspindėti savyje Kūrėjo bruožus, nes yra sukurtas kaip jo paveikslas.

*

Tad žemės gėrybės duotos tam, kad, jomis atsipalaidavę nuo vergavimo medžiagai, turėtume laiko ir jėgų skleisti dvasia, puoselėti savo vidaus pasaulį, kilti į sielos aukštumas ir leisti į širdies gelmes, jose pokalbiu bendrauti su savo Kūrėju, iš kurio mylinčių rankų esame išėję, gavę tiek dovanų ir paskirti vėl pas jį grįžti. Tačiau, jei nežabodama, išlenda tų žemės gėrybių laukinė prigimtis. Jos ima darytis nebe priemonė, o gyvenimo tikslas. Užuoat žmogų laisvinusios, jį sunarplioja; it koks vampyras, susiurbia į save jo mintis, jausmus ir troškimus, Nuo ryto iki vakaro mūsų mintys tada skraido po krautuvų vitrinose ir lentynose matytas prekes; kalbos sukasi apie tose ar kitose vaišėse ragautus valgius arba tos ar kitos damos vilkėtus drabužius; mūsų vaizduotė užlieta nauiausio modelio automobilio, šaldytuvų bei kitokių mašinų ir aparatu, širdis užimta troškimo juos įsigyti, protas užverstas planu sukombinuoti tam reikalingu pinigų. Dvasia, kuri yra svarbesnė už kūną, nustumta šalin. Dievo karalystei ir jos teisvbei, kuriu evangelija liepia visų pirma siekti, nebelikę vietos. Užuoat žemę pavergę, daromės jos pavergti.

Kitais žodžiais, ne vieno žmogaus gyvenime su žemės gėrybėmis atsitinka panašus dalykas, kaip su anuo gerai nežabojamu ir nevadelėjamu tyrлаukių žirgu. Iš tikrųjų šiuo metu tai yra atsitikę su labai didele žmonijos dalimi. Užuoat traukusios žmogaus vežimą į Dievą, kaip Kūrėjo suplanuota, dangina nuo jo tolyn, pasileidusios ir vis smarkiau lekiančios per sumedžiagėjimo laukus. Užuoat kaip tik su jų pagalba šauiniai jojęs į tai, kas amžina ir nenykstama, kas kelia dvasią ir taurina širdį, ir į savo vidaus pasaulį, kur, tartum skaisti mergaitė prie rūtų darželio, gyvena karalaitė siela, žmogus dabar kapstosi po laikinų ir praeinančių daiktų griovį, ten nublokštas to žemės gėrybių žirgo. Dargi atrodo, kad yra taip gavęs jo kanopomis sau į veidą, kad dvasios iš viso vargu bemato, o širdį panėręs į išorinius daiktus. Užuoat tomis gėrybėmis gražiai purenęs savo gyvenimo dirvą Dievo garbei, dabar pats tyso jų suakėtas savo žalai, Juk niekada žmonės neturėjo tiek pasaulio gėrybių, kaip šiandien Vakarų pasaulyje. Bet ir niekada taip nebuvo perpildę nervų klinikų ir psichiatrinių ligoninių. Niekumet nebuvo tokių ištižusių raumenų dėl prisigamintų patogumų, taip kertami širdies atakų dėl prisiauginto svorio, taip užteršę sau oro, vandens ir visos aplinkos, besotiškai gamindamiesi vis naujų pirkinių ir modelių.

Kaip tas žemės gėrybių eržilas, užuoat buvęs pagalba, yra pasidaręs painiava, galime matyti, palyginę Dievo žodį su dabartinės visuomenės elgesiu. Jau senovės romėnai sakė: *Radix omnium malorum est cupiditas* — godulystė yra visų blogių šaknis, Todėl ir Dievas, išleisdamas savo įsakymus, dešimtuoju pabrėžė: "Negeisk nė vieno daikto, kuris yra tavo artimo!" Bet ką matome šiandien? Ogi reklamomis, katalogais, paskolomis, išsimokėjimo lengvatomis ir kitkuo žmogus iš paskutiniųjų kurstomas, kad tik *geistų* turėti, ką jo artimas turi, ir stengtųsi žūt būt tai įsigyti. Tas pasaulio gėrybių geismas skiepijamas mums prie kiekvieno žingsnio, kišamas visais galimais būdais ir kanalais: didelėmis lentomis viršum gatvių ir ke-

lių, viliojančiais paveikslais laikraščiuose ir žurnaluose, įkyriais skelbimais televizijos ir radijo programose. Nurodoma, kaip gera turėti, ką kiti turi, kaip patogų, kaip būtiną. Todėl net daugelio krikščionių dėmesio centre šiandien stovi nebe Dievo karalystė ir jos teisybė, kaip liepiama evangelijoje, bet pasaulio vilionės ir jo gėrybės. Lūpomis gal sakome, kad Dievas yra mūsų vadas, bet iš tikrųjų daugelis lankstomės prieš mamonos stabą.

*

Kaip tą laukinių žemės gėrybių eržilą pažaboti, kokį apynasrį jam užmauti, kokius žąslus dėti į nasrus, kad mums būtų ne painiava, o pagalba, neštų ne prakeikimą, o palaimą? Geriausi žąslai yra Dievo žodžiai dviejose Šv. Rašto vietose: vieni išėję iš šv. Pauliaus, kiti — iš paties Viešpaties Kristaus lūpų. Žaboklai, kaip žinome, ir yra sudėti iš dviejų geležų.

Viena žąslų geležis yra šv. Pauliaus sakiny: "Čia mes neturime amžinai išsilaikanti miesto, bet ieškome būsimosios" (Žyd 13, 14). Jei jį laikysime prieš akis, žemės gėrybės bus gerai pavadelėtos. Tame apaštalo sakinyje trumpai suglausta kertinė tiesa, kad šios žemės gyvenimas yra vien ruošimasis tikrajam, prasidėsiančiam anapus. O kaip būsime ten į jį priimti, priklausys nuo to, kaip čia naudojome sau duotas gėrybes, nes prie to kito gyvenimo vartų iš mūsų bus pareikalauta apyskaitos.

Kita žąslų geležis yra Kristaus patarimas investuoti žemės turtus į dangaus bankus: "Įsitaisykite sau piniginių, kurios nesusidėvi, kraukite nenykstantį lobį danguje" (Lk 12,33). Žemės turtai įdedami į dangaus banką, kai jie skiriami geriems darbams. Ten jie saugūs nuo bet kokios infliacijos ar recesijos, ir Viešpats už juos didžiadvasiškai moka labai aukštas palūkanas.

Atpirkėjas nupiešė ir pavyzdį žmogaus, kuris pamiršo, kad jis tėra tik keliautojas į anapus ir ėmė statyti amžiną buveinę šiaupus. Kai vieno turtingo asmens laukai davė gausų derlių, jis pradėjo svarstyti, ką su savo gėrybėmis padarius. Nutarė, pasistatęs didžiulius klojimus, sugabenti į juos visas

savo gėrybes ir tada, džiaugdamasis, kad jų turi susikrovęs ilgiems metams, valgyti, gerti ir linksmai pokyliauti. Bet Dievas jam tarė: "Kvaili, dar šiąnakt bus pareikalauta tavo gyvybės. Kam gi atiteks, ką susikrovei?" Kristus palyginimą baigia tokiais žodžiais: "Taip ir bus tam, kas krauna turtus, bet nesirūpina būti turtingas pas Dievą" (Lk 12,13—21).

Vyskupas Edvinas Hughes kartą pasakė smarkų pamokslą, kuriame priminė, kad pasiturintieji privalo eiti į pagalbą vargstantiems. Nurodė, kad turimi turtai yra ne jų nuosavybė, o Dievo. Tai, žinoma, kai kuriems turtingiems klausytojams nepatiko. Vienas pasikvietė vyskupą pietų, paskui išsivedė pasivaikščioti. Aprodęs savo puikų sodą ir ūkį, tarė:

— Ekscelencija juk nesakysite, kad visa tai nėra mano?

Vyskupas nusišypsojo ir atsakė:

— Paklauskite mane to paties dalyko po šimto metų.

Šie žodžiai turtingajam šeimininkui buvo sveika pamoka — tokia pat, kaip ano evangelijos palyginimo, tik išreikšta trumpa, bet taiklia pastaba. Panašia pamoka į mus prabyla kapinės, kai ten nueiname apilankyti iškeliavusiųjų iš šios žemės ir prieš mūsų akis tiesiasi virtinės antkapių su įrašytais vardais ir datomis.

Kaip verta nešykštėti investuojant sau tekusių žemės gėrybių į gerus darbus, galima pasimokyti iš vienos vokiečių liaudies pasakos. Dvi drauge gyvenančios kaimietės nuėjo į mišką pasirinkti kuro krosniai. Ketino už poros dienų kepti duoną. Apie tai ir kalbėjosi. Girioje iš vieno krūmo pasigirido plonas balselis:

Atneškit, kur lapai čėža,

Ir man, kai bus iškepusi,

Kepalą didį ar mažą,

Geriausią — kaip girnapusę.

Pažvelgusios pamatė pakrūmėje miškinę moterėlę — girios laumę. Pasidėjusi šalia savęs lazdyno karnų pintinėlę, mikliais pirštais mezgė žalsvą kojine. Moterys gana šiurkščiai laumelei atsakė, kad ir taip jau turinčios pakankamai burnų penėti namie.

“TEATEINIE TAVO KARALYSTĖ” (MT 6,10)

CHIARA LUBICH

Kiek kartu gyvenime esame kartoję šiuos žodžius, kai kalbėjome paties Kristaus išmokytą maldą! Pagrindinis Kristaus mokymas yra pranešti, kad Dievo karalystė yra arti. Bet ar žinome, ką reiškia Dievo karalystė? Tai reiškia, kad Dievas yra karalius, jis karaliauja ir veikia kaip karalius žmonijos istorijoje.

Moderniam žmogui karalystės ir karaliaus idėja nėra priimtina ir patraukli. Ji atsiduoda autoritetui, viešpatavimui ir primena kitą žodį — vergiją. Tokia yra šių dienų žmogaus galvosena. Bet kai Jėzus kalbėjo savo amžininkams žydams, karalystė ir karalius turėjo kitą reikšmę. Jiems Dievo karalystė buvo vilties sinonimas įgyvendinti tokį idealą, koks dar niekad nebuvo įgyvendintas šioje žemėje. Tai buvo teisingo valdovo laukimas ir viltis. Teisingumas buvo suprantamas ne tiek, kaip bešališkas įstatymų vykdymas, bet kaip neturtingųjų pagalba ir globa.

Be to, jų duonkepėje krosnyje nesą ir vietos: vos telpanti savo pačių reikalams užmaišoma duona. Tačiau grįžusios vis tiek vienu kepalėliu padarė daugiau ir, atnešusios į mišką, padėjo ant trijų sukryžiuotų šakų, kaip laumė norėjo. Po kelių dienų nuėjusios grybauti, rado duoną nepalietą. Paėmusios kepalėlį, nustebo, kad buvo neįprastai sunkus. Prapjovė. Ogi iš vidaus tik klirr pabiro auksiniai pinigai, kurių buvo pilnas — atlyginimas už gerą darbą. Kaip abi moterys graužėsi pirštus!

— O, kad būtume žinojusios! — aimanavo. — Tikrai būtume atnešusios kepalą kaip girnų apusę. Laumė mums taip ir patarė. Kiek dabar būtume turėjusios aukso!

Anos kaimietės to nežinojo. Bet mes žinome. Kristaus pažadas mums užtikrina, kad anapus nelieka be stambaus atpildo nė vienas geras darbas. Dar daugiau: gera, padaryta žemėje vienam net paprasčiausiu savo brolių, regėsime padaryta pačiam Viešpačiui.

Toji karalystė nėra kokia būsena ar vieta, priklausanti kitam pasauliui. Tai įvykis, kurio reikia laukti amžių pabaigoje, kada Dievas galutinai parodys savo viršenybę, sugriaudamas blogio viešpatavimą ir pradėdamas naują pasaulį. Tačiau būtų klaidinga manyti, kad Dievo arba dangaus karalystė yra tas pat, kaip dangus. Dievas ne tik tada parodys savo karališkumą. Nuo tada, kai Žodis tapo Žmogumi, jau Dievo karalystė atėjo į šį pasaulį. Jėzus sako, kad karalystė jau yra čia, nes jame Dievas jau veikia kaip karalius, pareikšdamas savo valią ir atleisdamas nuodėmes. Taip pat Jėzus nustato tuos naujus ryšius tarp Dievo ir žmogaus, apie kuriuos pirmiau buvo tik svajojama ir jų laukiama. Jis atneša solidarumą su žmonėmis, ypač su tais, kurie reikalingi pagalbos, ir paskelbia naują Dievo buvimo būdą su žmonėmis.

Jau savo atėjimu į šią žemę Jėzus nugalėjo blogį. Savo kančia ir prisikėlimu triumfavo prieš blogį, savo kūne pradėdamas naują kūrinių.

Taigi jei esame pakrikštyti ir dalyvaujame Kristaus kančioje bei prisikėlime, turime įeiti į jo karalystę. Tačiau reikia, kad gyventume krikštu. Dievas nori, kad tu jį pripažintum savo Viešpačiu ir Karalium, nori, kad tu atsiduotum jo valiai. Ši malda "Teateinie Tavo karalystė" mūsų nepateisintų, jeigu pabėgtume nuo pasaulio ir lauktume busimosios karalystės. Ji įjungia mus į dabartinį kasdieninį gyvenimą. Mes negalime tarti tų žodžių, neduodami sutikimo Dievui. Tuo būdu mes įsijungiame į planą, kurį jis paruošęs visai žmonijai.

Kristaus planą amžių, būvyje tęsia Bažnyčia. Ji vykdo savo misiją, siūlydama Dievo karalystę visų laikų žmonėms. Kas ją priima, tampa krikščioniu. Tokiu būdu Bažnyčia yra Dievo karalystės įrankis. Jos buvimas yra Karalystės ženklas pasaulyje. Dievas nori karaliauti ne tik pavieniuose asmenyse, bet ir mūsų bendruomenėje. Taip bus įgy-

vendinta visų žmonių tarpe tikras brolišku-
mas ir vienybė, kurios Jėzus prašė Tėvą prieš
savo mirtį. Bet tai vienybei paruošti turime
pasirūpinti, kad Dievas viešpatautų mūsų
šeimose, mokyklose, darbovietėse, susirinki-
muose, visuomeniniuose ir politiniuose susi-
tikimuose.

Šis naujas su Dievu ir artimu santykia-
vimas, kurį Kristus atnešė į žemę, bus di-
džiausias liudijimas pasauliui, kad Dievo
karalystė yra atėjusi ir blogis gali būti nu-
galėtas.

"Teateinie Tavo karalystė". Tai nebuvo
tušti žodžiai, kuriuos dr. Alfredas ištarė la-
bai liūdnose savo gyvenimo aplinkybėse. Jis
buvo šimto darbininkų įmonės vedėjas ir
tvirta asmenybė, bet išmoko priimti Dievo
karalystę taip, kaip vaikas. Visai netikėtai
gavo širdies smūgį, vieną rytą atsikėlęs
skausmų suspaustas. Atrodė, jam buvo liku-
sios tik kelios minutės gyventi. Nors jį slė-
gė aštrūs skausmai, bet buvo visiškai ramus.
Sukaupęs likusias jėgas, atsikreipęs į žmo-
ną, tarė: "Visa tai yra Dievo meilė. Reikia
vykdyti jo valią ir pasiduoti jo valdžiai. Esu
dėkingas Dievui, kad galėjau gyventi šioje
žemėje, nežiūrint savo trūkumų".

Paskui kalbėjo dukteriai, sakydamas,
kad visada gyvenime reikia labiausiai ieško-
ti Dievo karalystės. Po keturių įvairių gy-
dymo mėginimų valandų buvo perkeltas į
ypatingos priežiūros palatą. Jo veide, kar-
tais skausmų iškraipytame, spindėjo dangiš-
kas džiaugsmas. Ambulatorijos tarnautojai
tai pastebėjo. Vienas jų sakė, kad niekada
nėra matęs taip kantriai kenčiančio žmo-
gaus.

Po keleto dienų didžiausias pavojus jau
buvo praėjęs. Dr. Alfredas nesiliovė už-
megzti naujų ryšių su kitais aštuoniais pala-
tos draugais. Visiems jis atnešė ramybę, ku-
ria pats gyveno. Paskui, grįžęs namo, supra-
to, kad jau buvo pasakęs paskutinį sudiev
šiam pasauliui, bet dabar jį rado visiškai
naują: tai vieta, kurioje nieko daugiau ne-
reikėjo, tik vykdyti Dievo valią. Savo sie-
loje jautė įrašytą Dievo artumo ženklą, at-
nešusį Dievo karalystę.

Išvertė kun. A. Sabas

Kristaus kančios vaidinimai

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Šią vasarą mažame, bet simpatiškame
Oberammergau miestelyje, Vokietijoje, į-
vyks Kristaus kančios vaidinimai, kurie ten
organizuojami kas dešimt metų. Šio mažo
miestelio, turinčio vos 5000 gyventojų, šian-
dien turbūt beveik niekas nežinotų, jei ne
tie garsieji Kristaus kančios vaidinimai.

Vaidinimų pradžia buvo tokia. 1633 m.
tame miestelyje siautė baisi maro epidemija,
pareikalavusi nemaža aukų. Gyventojai mel-
dėsi ir padarė įžadą: jei liausis maras, kas
dešimt metų jie suorganizuos Kristaus kan-
čios vaidinimus. Maras liovėsi. Pirmasis vai-
dinimas buvo 1634 m. Paskui kas dešimt
metų vaidinimai buvo tęsiami iki 1674 m.
Tada buvo nutarta, kad ateityje jie bus ruo-
šiami visuomet dešimtiniais metais. Taip
buvo daroma nuo 1680 metų iki mūsų laikų.

Kartais vaidinimus sutrukdydavo karai.
Dėl pirmojo pasaulinio karo vaidinimai ne-
įvyko 1920 metais. Jie buvo nukelti į 1922
metus. Paskui, minint 300 metų sukaktį nuo
vaidinimų pradžios, jie buvo 1934 metais.
Kilus Antrajam pasauliniam karui, dauge-
liui Oberammergau miestelio vyrų išėjus į
kariuomenę ir naciams tų vaidinimų nepa-
geidaujant, jie buvo sustabdyti ir vėl regu-
liariai pradėti tik nuo 1950 metų.

Iš pradžių buvo vaidinama pagal kai-
kuriuos viduramžių Kristaus kančios aprašy-
mus, bet nuo 1750 metų jau pradėta vaidinti
pagal benediktino Ferdinando Roesner nau-
jai parašytą poetišką tekstą. Nuo 1780 me-
tų įvairūs autoriai tą tekstą kaitaliojo, įves-
dami ne tik naujų elementų, bet pakeisdami
ir visą jo pobūdį. Vaidinime vis labiau pra-
dėjo vyrauti antisemitinė dvasia. Tai ne tik
nesiderino su II Vatikano susirinkimo nuta-
rimais, bet kartais prieštaraudavo net ir
Evangelijai. Pvz. vienoje teksto vietoje bu-
vo tokie Kaifo žodžiai: "Man būtų didelis
malonumas matyti jo kūną, draskomą lau-
kinių žvėrių".

Šiam tekstui pradėjo smarkiai priešintis įtakingas miestelio gyventojas, medžio drožinėjimo mokyklos vedėjas Hans Schwaighofer, 1960 metais vaidinęs Judą. Jis patarė grįžti prie šiek tiek reformuoto F. Roesner teksto. Miestelio valdžios atstovai ir kiti konservatyvūs asmenys tam pasipriešino. Bet nepasitenkinimas tuo per daug antisemitišku tekstu su kai kuriais tikrai neskaniais išsireiškimais vis augo ne tik Bavarijoje, bet net ir užsienyje. Tad pagaliau buvo nutarta grįžti prie benediktino F. Roesner teksto, kurį šiek tiek reformuoti sutiko ministras Hans Schwaighofer ir istorikas Lois Fink.

Žinoma, esminių pakeitimų čia nebuvo manoma daryti, tik buvo norėta išmesti ar pakeisti kai kuriuos per daug grubius ir su Evangelijos tekstu nesiderinančius posakius. Pvz. kai Judas, sąžinės graužiamas, nunešė atgal aukštiesiems kunigams ir seniūnams trisdešimt sidabrinių, taip jiems pasakė: "Nusidėjau, išduodamas nekaltą krauią" (Mt27,4), Tačiau iki šiol buvusiame vaidinimo tekste yra tokie žodžiai: "O prakeikti pinigai, kuriuos aš gavau iš jūsų, supuvusios žydų tautos padugnės!" Reformuotame tekste taip siūloma: "O prakeikti pinigai, kuriuos aš gavau, tapdamas išdaviku!"

Jaunesnieji miestelio gyventojai šioms reformoms labai pritaria. Taip pat praėjusį kartą Mariją vaidinusi Beatričė Rath apie naująjį tekstą labai palankiai atsiliepė ir pasakė, kad senasis tekstas jau nebeįtikina dabartinio žmogaus. Tačiau kai kurie konservatyvieji surinko 820 parašų, reikalaudami palikti senąjį tekstą. Jie mano, kad vaidinimai pagal reformuotą tekstą nesutruks tiek žiūrovų ir miesteliui bus didelių nuostolių. Paskutinis vaidinimas (1970 m, V kur buvo 93 pastatymai, atnešė netoli aštuonių milijonų dolerių. Dar neteko girdėti, ar į tuos protestuotojus manoma atsižvelgti.

Vaidinimai vyksta specialiai šiam tikslui pastatytame teatre, kur yra apie 5200 sėdimų vietų, Žiūrovų auditorija uždengta, bet scena yra po atviru dangumi. Vaidinama esant bet kokiam orui. Paprastai vaidinimai

pradedami pirmąjį gegužės mėnesio sekmadienį ir tęsiasi 4-5 kartus per savaitę iki rugsėjo mėnesio. Vaidina tik to miestelio gyventojai. Iš viso dalyvauja daugiau kaip tūkstantis asmenų. Nors visi vaidintojai yra mėgėjai, bet jie pasiekia aukšto meninio lygio, nes labai ilgai ir kruopščiai yra lavinami. Pagrindiniai artistai parenkami tuoj po buvusio spektaklio ir yra nuolat lavinami, vaidinant įvairius klasikinius veikalus.

Vaidinimai pradedami iš ryto ir tęsiasi su pietų pertrauka apie aštuonias valandas. Juos aplanko daugiau kaip pusė milijono žmonių.

Tad "Laiškų lietuviams" organizuojamos ekskursijos į Europą pagrindinis tikslas kaip tik ir yra pamatyti šiuos garsiuosius vaidinimus, kurie ten vyks šiais 1980 metais. (Žr. informacijas apie ekskursiją šio numerio 72 psl.).

- Popiežius Jonas Paulius II lapkričio mėn. pabaigoje buvo trims dienoms nuskridęs į Turkiją. Iš lėktuvo išlipęs, parodydamas pagarbą jų kraštui, pabučiavo jų žemę. Turkijoje yra labai mažai katalikų: iš 40 mil. gyvntojų tik apie 30.000 katalikų, todėl popiežiaus sutikimas nebuvo toks entuziastiškas, kaip JAV-se. Vyriausybė, bijodama išsišokimų demonstracijose, buvo sulaikiusi apie 1000 studentų. Popiežius vyko į Istambulą, siekdamas vienybės su rytų ortodoksų Bažnyčia ir norėdamas tais reikalais išsikalbėti su jų aukštaisiais dvasininkais ypač jų patriarchu Dimitrios I. Kalbėjosi ir su Turkijos prezidentu Koruturku bei premjeru Dimireliu.

- Vengrijos kardinolas Lekai lankėsi Lietuvoje ir grįžęs pareiškė, kad jam nepaprastai didelį įspūdį padarė žmonių religingumas. Svečią visur sutiko tautiniais rūbais apsirengusios lietuvaitės, daug jaunimo ir vaikų. Aidėjo lietuviškos giesmės ir dainos.

- Prezidentas Sadatas padėjo kertinį akmenį ekumeniniam centrui, kuris jo patvarkymu bus pastatytas iš Izraelio Egiptui atgautame Sinajaus pusiasaly. Čia bus musulmonų mečetė, didelė biblioteka ir bažnyčia, paskirstyta į tris dalis: katalikų, protestantų ir stačiatikių. Tas ekumeninis centras bus taikos ir Artimųjų Rytų santarvės simbolis.

Fragmentai iš pasaulio religinės poezijos

KABIR (1440-1518)

I GIESMĖ

O tarne, kur tu, ieškai Manęs?
Žiūrėk, Aš esu greta tavęs.
Aš nesu šventykloj nei sinagogoj,
Aš nesu Kaaba nei Kailas.¹
Manęs nėra apeigose nei atnašavimuose,
nesu Yoga nei savęs kankinimas.
Jei tu esi sąžiningas ieškotojas,
tu Mane staiga pamatysi,
tu sutiksi Mane akimirksny.
Kabiras sako: "O broli, Dievas yra
visų alsavimų alsavimas".

III GIESMĖ

O drauge, pasitikėk Juo, kol gyveni,
suprask Jį, kol esi gyvas,
nes gyvybėje slepiasi Atpirkimas.
Jei tavo pančiai dar nėra gyvenimo
sulaužyti,
kokia viltis tau paliks apie išsilaisvinimą
po Mirties?
Tai yra tuščia svajonė, kad tavo siela
susijungs
su Juo tik dėl to, kad apleido kūną.
Jeigu Jis randamas dabar, atrasi Jį
ir vėliau.
Jeigu ne, tai mes tik persikelsime gyventi
į Mirties miestą.
Jeigu tu dabar esi su Juo sujungtas,
liksi toks ir kitame gyvenime.
Pasinerk į teisybę, pažink tikrąjį mokytoją,
į tikrąjį Jį tikrąjį vardą.

¹ šventas kalnas Tibete.

Kabiras sako: "Tik ieškančiam dvasia
padės.
Aš esu vergas tos ieškančios dvasios".

KAHLIL GIBRAN (1883-1931)

Sunkiai slegia mano sielą
nuosavi prinokę vaisiai,
sunkiai slegia mano sielą
vaisiai.

Kas ateis valgyti ir bus sotus?
Mano siela perpildyta nuosavu vynu.
Kas jį įpils, gers ir atsigaus nuo
dykumos karščio?

O kad būčiau medis be
žiedu ir vaisių,
nes pertekliaus sielvartas, iš kurio
niekas nenori imti, yra didesnis,
negu elgetos, kuriam niekas
nenori duoti.

O kad būčiau išdžiūvęs šulinys,
į kurį žmonės mestu akmenis.
Nes tai būtų lengviau kęsti, negu
būti gyvo vandens šaltinis,
pro kurį žmonės praeina,
nenorėdami gerti.

O kad būčiau kojų mindoma
nendrė,
nes tai būtų geriau, negu lyra
su sidabrinėmis stygomis
name,
kurio ponas neturi pirštų,
o vaikai yra kurti.
Vertė Zenta Tenisonaitė

(Iš spaudai rengiamo rinkinio
"Kabiro giesmės")

PATRIOTIZMAS —TĖVYNĖS MEILĖS JAUSMAS

JONAS MIŠKINIS

Žmogus palieka svetimam krašte tol svetimas, kol savo dvasia su juo nesusilieja. O tai labai pamažu vyksta. Rasės ir kraujo savybės dar neišsprendžia tėvynės klausimo.

Pasak žymiųjų psichologų, tėvynė surandama ne vien instinktu, bet ir instinkto paremta dvasia, kuri išlaikoma meile. Tai reiškia, kad tėvynės klausimas yra sprendžiamas savęs pažinimu ir laisvu pasirinkimu. Nors žmogų galima priversti tai ar kitai valstybei priklausyti, galima jį bausti už valstybės išdavimą, bet priversti žmogų mylėti kitą kraštą ar tėvynę negalima. Meilė ateina pati savaime. Jeigu ji pati savaime nekyla, tai jos ir nebus. Žodžiu, meilė yra laisvo žmogaus vidaus apsisprendimo dalykas. Tad ne kraujo sprendžiamas tėvynės klausimas, kaip Hitleris galvodavo, bet dvasia.

Žmogus negali nemylėti savo tėvynės. Jeigu jos nemyli, tai reiškia, kad jos dar nėra radęs. O tėvynė kaip tik yra randama kilnia dvasia, valingumu, dideliu troškimu to, kas gimtoje žemėje yra kilnu ir lietuviška. Kas neturi to dvasinio patyrimo, tai neturi nė patriotizmo.

Tačiau dvasinis žmonių patyrimas yra labai sudėtingas ir įvairus dalykas. Jis apima žmogaus sąmonę ir jo sielos gelmes. Vieną veikia gimtojo krašto gamta ir jos grožis, antrą — gimtoji kalba ir jo tautos tikėjimas, trečią — tautos dvasios kilnumas bei energija, ketvirtą — tautos ir valstybės didinga praeitis ir t.t. Tai va, iš to ir išplaukia, kad nėra vieno kelio į tėvynės meilę. Vadinasi, vieni eina į tėvynės meilę iš savo instinkto gelmių, kiti — iš dvasinių stebėjimų. Vienas pradeda lyg kraujo balsu ir baigia religiniu tikėjimu, kitas — studijomis ir baigia didvyriškumu. Bet kaip tie keliai skirtingi būtų, jie visi veda į vieną tikslą — į tėvynės meilę.

Ir patriotiškumas tegali būti tik toje sie-loje, kurioje yra kai kas šventa. Tuos šventus dalykus patriotas mato ir žino savo tau-

tos šventovėse. Jis savo likimą neatsiejamai jungia su savo tautos likimu, kitaip tariant, jis savo gyvenimą jungia su tautos gyvenimu.

Patriotizmas — tėvynės meilės jausmas. Jis, kaip ir kiekvienas jausmas, ypač meilės jausmas, glūdi žmogaus sąmonės gelse, kur gyvena instinktai ir aistros ir kur toli gražu ne kiekviena akis įžvelgia.

Tad geras patriotas visada jungiasi su savo tėvyne. Jis jaučiasi jai priklausąs, nežiūrint, kur jis gyventų. Todėl žmonės ir jungiami į vieną tautą, kurie turi vieną tėvynę, nes jų ir dvasinė struktūra vienoda. Tas dvasinis vienodumas ar tik panašumas susidaro pamažu, palaipsniui, iš empirinių, istorinių duomenų ir tautos papročių.

Žmogus, kuris kalba apie tėvynę, sąmoningai ar nesąmoningai supranta ne mechaninę, ne sutarčių, bet dvasinę savo tautos vienybę. Ši vienybė yra kilusi iš panašumo, iš bendravimo ir bendro veikimo, kuris plinta gamtoje, kuris eina specialia linkme. Ta tautos vienybė susidaro istoriškai, bekovojant su gamta, bekuriant vieningą dvasinę ir tautinę kultūrą ir besiginant nuo išorinių agresorių.

Pažymėtina, kad kartais patriotinis patyrimas išgyvenamas be jokių ieškojimų, be didesnių tyrinėjimų. Žmogus instinktyviai, gamtiškai, lyg nejučiomis pripranta prie tos aplinkos, kurioje jis gyvena, prie kaimynų, prie krašto kultūros ir papročių. Tačiau tuo dar dvasinė patriotiškumo esmė nėra paliečiama. Mat čia išgyvenama kaip tam tikras dar neaiškus nesusikristalizavęs likimas, kuris kartais visai sunyksta, o kai kada pasireiškia aklu, neprotingu instinktu, net ir aistrą nuslopinančiu. Tada žmogus išgyvena ne tėvynės meilę, o keistą šovinizmo mišinį bei paiką nacionalinį pasididžiavimą, už kurio dažnai slepiasi asmeninis savanaudiškumas. Iš tokio šovinistiniai sumetimais mai-tinamo "patrioto" kaip tik gimsta ta komu-

Vyskupas Valerijonas Protasevičius

(Minint 400-tąsias jo mirties metines)

Paulius Rabikauskas, S.J.

Prieš 400 metų, gruodžio 31 d., Vilniuje mirė vyskupas Valerijonas Protasevičius, sulaukęs 75 metų amžiaus. Iš jo 30 vyskupavimo metų beveik dvidešimt ketveri teko didžiulei Vilniaus vyskupijai. Gal jo šiandien taip ypatingai ir neprisimintume, jei Vilniaus universiteto įsteigimo dokumentai nebūtų įamžinę jo vardo, jei jis paskutinį savo gyvenimo dešimtmetį nebūtų skyręs visas jėgas, visas savo santaupas ir turtus, kad Lietuva galėtų džiaugtis savu universitetu. Jo pastangos nebuvo veltui; keletą mėnesių

nizmo lytis, kuri visai nesiskaito su kitų tautų teisėmis nei su jų teigiamomis ypatybėmis. Tokie žmonės nežino, nei ką jie myli, nei už ką myli. Jie vadovaujasi ne dvasiniais motyvais, bet aklu masių instinktu.

Ne šitokio patriotizmo nūdien yra pasiilgusios komunistų pavergtos tautos; jos yra pasiilgusios dvasiškai įsisąmoninto patriotizmo, t.y. tokio, kuriame sugyvena aistringa meilė su išmintingu blaivumu ir saiko pajutimu.

Tėvynės meilės savyje panaikinti negalima, nes ji yra Aukščiausiojo didelė dovana. Tą dovaną kiekvienas lietuvis turi gerbti ir saugoti. Jos negalima niekinti ir pažeisti. Už ją reikia sąmoningai kovoti ir aktyviai veikti.

prieš mirtį jis galėjo savo akimis matyti karaliaus pasirašytą universiteto privilegiją, ir, reikia manyti, kad, dar prieš atsiskirdamas su šiuo pasauliu, sužinojo, jog ir Romoje popiežius Grigalius XIII spalio 30 dieną pasirašė jo vardu įteiktą prašymą (supliką) įsteigti Vilniuje universitetą. Taip senelis vyskupas galėjo pagaliau sakyti: "Dabar gali, Viešpatie, leisti savo tarnui ramiai iškeliauti".

Vyskupas Protasevičius nepaliko parašęs didelių veikalų, nepasireiškė nepaprastais žygdarbiais politiniame gyvenime, nepasižymėjo plačia ir įtakinga religine veikla, kokią išvystė, pavyzdžiui, jo amžininkas vyskupas, vėliau kardinolas, Stanislovas Hozijus. Ir tačiau klystų, kas Protasevičių laikytų buvus anieks laikams mažai tikusiu vyskupu ir veikiau tikrai savimi, savo patogumais ir šventa ramybe tesirūpinančiu hierarchu. Užtenka, pavyzdžiui, paimti į rankas prieš beveik 100 metų išleistas kard. Hozijaus korespondencijos II tomą. Ten sudėti Protasevičiaus laišškai Hozijui ir Hozijaus padėšiniai Protasevičiui liudija vieno ir antro gilią pastangą atsispirti klaidantių kėslams, liudija abiejų budrų atsakingumo jausmą ir norą sąžiningai eiti jiems skirtas vyskupų pareigas. Iš ten sužinome, kad Protasevičius, būdamas Lucko vyskupu, išdrįso 1554 m. sušaukti vyskupijos sinodą ir jame tris naujovėmis persiėmusius kunigus viešai paskelbti eretikais. Jis žinojo, kad tas jo žygis yra surištas su dideliais nemalonumais, kad tuo jis užsitrauks galingojo Vilniaus vaivados Mikalojaus Radvilo Juodojo, kuris drauge buvo Lucko vyskupijoje esančios Lietuvos Brastos seniūnas, rūstybę. "Ką tik pajėgiu, viską darau, — rašo ta proga Protasevičius Hozijui, — net rizikuodamas savo galva, kad tik Bažnyčios reikalai pagerėtų". Ir priduria: "Vaivada Mikalojus Radvilas Juodasis, tarsi koks Liuciferis, atsėdęs ant sosto, nori prilygti Augščiausiam" (II, p. 443); "tik vienas Dievas gali jį nuo sosto nuversti, kiti nieko nepadaro" (II, p. 835). Kitoje vietoje vyskupas Protasevičius dejuoja, kad niekas jo nepalaiko; reikėtų, kad karalius parodytų daugiau ryž-

Senasis jėzuitų vienuolynas Vilniuje dabartinėje K. Giedrio gatvėje.

Algio Korzono nuotrauka.

tingumo. Hozijus savo laiškuose jį vis drąsina, ragina nepalūžti, ištvermingai kovoti. Džiaugiasi sužinojęs, kad Protasevičius keliamas vyskupu į Lietuvos sostinę: "Šio meto padėtis ir liūdni mūsų tikėjimo reikalai, atrodo, šaukte šaukėsi, kad pirmojo Lietuvos vyskupo sostą užimtų ganytojas, kuris savo pamaldumu, savo uolumu ir darbštumu, o virš visko Dievo gailestingumu, pajėgtų sugrąžinti į Bažnyčios avidę klaidžiojančias ir grobuonių vilkų puolamas Viešpaties avelas" (II, p. 645). Žinant, kokių griežtų reikalavimų buvo Hozijus vyskupijų vadovams, kaip jis negailėdavo karčių žodžių apsileidusiems savo pareigose ganytojams, toks jo parodytas vyskupu Protasevičium pasitikėjimas negalėjo būti vien mandagumo gestas.

Jiedu vienas antrą turėjo pažinti dar jaunystės metais. Būdami vienmečiai (abu gimė tais pačiais 1504 metais), labai galimas dalykas, kad abu drauge lankė Vilniuje katedros mokyklą, nes, kaip žinoma, Hozijus, gimęs Krokuvoje, savo vaikystę praleido Vilniuje, kur jo tėvas buvo miesto statybų bei pinigų kalyklos prižiūrėtojas. Abu, Hozijus ir Protasevičius, turėjo vėliau susitikti karaliaus dvare, būdami jo sekretoriais, abu tais pačiais 1549 metais buvo paskirti vyskupais ir taip pat abu mirė tais pačiais 1579 metais. Todėl visai natūralu, kad juos jungė draugiškumo ryšys, nors Hozijus, bū-

damas daugeliu atžvilgių pranašesnis, veikė Protasevičių daugiau kaip įkvėpėjas ir skatintojas, negu kaip eilinis draugas.

Giliai įsitikinęs rimto jaunuomenės auklėjimo ir mokymo svarba, Hozijus jau 1564 m. pasikvietė iš Romos ir iš kai kurių Vakarų bei Pietų Vokietijos miestų jėzuitus ir jiems įsteigė Braunsberge kolegiją. Šioje kolegijoje einamos studijos netrukus pasiekė universitetinio lygio, nors universiteto titulo ir teisių jai nepavyko įsigyti.

Sakoma "Verba docent, exempla trahunt". Gyvo pavyzdžio patrauktas, paties Hozijaus ir kito kardinolo bičiulio Vilniuje, Augustino Rotundo, skatinamas, vyskupas Protasevičius ryžosi nieko nesigailėti, kol Lietuvos sostinėje nebus įsteigta aukštojo mokslo įstaiga — universitetas. Jis išsirūpino ir didžiausia dalimi savo lėšomis sudarė visam universitetui išlaikyti fondaciją, jam prašant karalius ir popiežius suteikė plačias universiteto teises ir privilegijas.

Verta šia proga susipažinti su pirmą kartą iš Vienos į Vilnių atvykusio jėzuito provincio, italo Lauryno Maggio, nuomone apie vyskupą Protasevičių, tuomet steigiamos kolegijos mecenatą: "Garbingasis vyskupas, kuris labai išsiilgęs mūsų laukė, mus priėmė nepaprastu nuoširdumu, mus apkabino susijaudinęs iki ašarų iš didelio džiaugsmo. Sunku ir išreikšti, su koku prielanku-

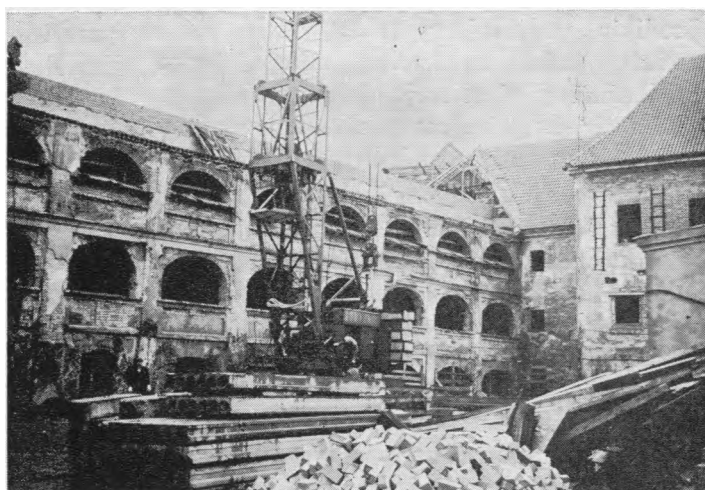
mu malonasis senelis mumis rūpinasi. Nieko nesigaili, kad tik kolegija būtų kaip reikiant įkurta ir joje viskas gerai įrengta. Jau prieš mums ko nors pageidaujant, ir, galima sakyti, nespėjus net apie tai pagalvoti, jis viską išpildo. Kasdieną vis kartoja, norįs būti mūsų tėvu, ir tai įrodo savo darbais. Galima tvirtinti, kad jo visi rūpesčiai, jo visos mintys tik apie mus ir mūsų gerovę tesusuka. Atrodo, didžiausias jam malonumas bendrauti su mumis, visokiais būdais mums padėti, kolegiją apščiai aprūpinti, vienu žodžiu, mus padaryti visų savo turtų paveldėtojais, ir tai net jau įrašė į savo testamentą (L. Maggio laiške Pr. Borgijai, Vilnius, 1570. VII. 7: ARSI, Germ. 151, fol. 204). Tai nepaprastai šiltas jau nebejauno, daug mačiusio ir gyvenime patyrusio italo atsilie-

pimas apie Vilniaus vyskupą. Jis yra dar ir tuo reikšmingas, kad rašytas vos tik atvykus į Vilnių, trečią dieną po pirmojo susitikimo su vyskupu.

Tik ką praėjus jubiliejiniais universiteto metams, prisimenant jo įsteigimo aplinkybes, buvo ne kartą pabrėžti ir vyskupo Protasevičiaus nuopelnai. Buvo atitaisyta daugelio istorikų lig šiol daryta klaida, jog karalius Steponas Batoras įsteigęs Vilniaus universitetą. Jo tikroju fundatorium buvo laikytas praeityje ir išlikusių universiteto šaltinių liudijimu tegali būti laikomas vyskupas Protasevičius. Todėl su didele pagarba ir dėkingumu prisimename šį taurų, didžiadvasį ir Lietuvos reikalus giliai supratęs vyskupą keturišimtosiose jo mirties metinėse.

Pirmieji Vilniaus Akademijos rūmai dabartinėje K. Giedrio gatvėje.

Algio Korzono nuotrauka.

- Visame pasaulyje yra 3.700 katalikų vyskupų, 421.859 kunigai, (iš kurių 259.965 pasauliečiai kunigai, kiti — vienuoliai). Bendras vienuolių skaičius — 1.063.097, jų tarpe moterų vienuolių 986.786. Statistikos duomenys iš 1977 m. Tais metais mirė 6.820 kunigų. Seminarijose į kunigus ruošėsi 61.013.

- Vatikano valstybėje iš 3.000 tarnautojų daugiau kaip 1.000 įsijungė į naują Vatikano įstatymais leidžiamą organizaciją — uniją.

- Pasaulyje yra katalikais pakrikštytų 739 milijonai žmonių, kas sudaro 18% visų pasaulio gyventojų. Šiaurės ir Pietų Amerikoje drauge

yra 62,3% katalikų, Europoje 39,8%, Okeanijoje 25%, Afrikoje 4%, Azijoje 2.3%.

- Londone mirusi Betty Ann Murray Šv. Tėvui paliko nuosavybę, siekiančią apie du milijonus dolerių.

- Šveicarijoje atsirado rėmėjų, kurių deka vokiečių kalba išleista "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika" Nr. 36 ir išsiuntinėta visoms vokiečių kalbą vartojančioms parapijoms.

- Komunistinėje Kinijoje, Pekine, vadinamoje "demokratijos sienoje" buvo iškabintas plakatas, raginantis duoti laisvę skleisti tikėjimą Kinijoje.

Ideali moteris su kauke

(Gyvenimo vaizdeliai)

Vytautas Kasnis

Praėjusiuose trijuose "Laiškų lietuviams" numeriuose rašėme apie Stefutės ir Juozo Juodikių vedybinį gyvenimą, išsiskyrimą, netikėtą susitikimą kaukių baliuje, Juozo prisipažinimą. Ketvirtoje dalyje susitiksime su idealia, kaukėta moteria... išgyvensime vedybinio gyvenimo susitaikymo triumfą.

* * *

Mes šešiose sėdime gražiam, jaukiame salone. Šeimininkai Ruzgaičiai, Stefutė ir Juozas Juodikiai, pasiryžę po ilgesnio išsiskyrimo atnaujinti vedybinį gyvenimą, ir mudu su žmona. Juozas — mano senas pažįstamas, artimas draugas. Stefutė — mano žmonos ir Ruzgaitienės mokslo draugė. Ruzgaitis Juodikius mažiau pažinojo. Gal kiek daugiau Stefutę, taip, kaip ir aš ją, iš mūsų dviejų žmonių pasakojimų.

Mūsų nuotaika staiga pasikeitė, kai nutarėme visą pasikalbėjimą užrekorduoti. Stefutė ir Juozas pademonstravo, kaip jie buvo pakeitę balsus kaukių baliuje, kad net mes negalėjome atpažinti. Pradėjome visi kalbėti sulenktu liežuvio. Mėginome už lūpų prispausti kietų žirnių ir paskui pasiklausyti savo kalbą. Nuo juokų pilvai plyšo. Klegėjome susiriesdami. Ruzgaitienei besijuokiant iš rankų iškrito lėkštė su pyragaičiais ir sudužo. "Stiklo dūžiai neša laimę!" — visi šaukėme, ir tuo metu Stefutė kaip tik paslydo ant šukės ir visu svoriu išsitiesė ant

kilimo. Dabar ji prisiminė, kaip vienas vyras, eidamas ją išvesti šokti, kažkaip paslydo ir išsitiesė visu kūnu prie jos kojų.

— Kas čia blogo? — įsiterpė Juozas. — Daug garbingiau prisipažinti meile, visiems matant, negu kur nors pasislėpus ar mėnulį pasikvietus liudininku.

— O ar žinote, kad tas garbingasis meilės išpažinėjas buvo mano mylimas vyras? — nuskardeno juoku Stefutė.

— Tu, Stefute, labai gražiai improvizavai vakar kaukių baliuje ir dainavai apie moteris su kaukėmis, pabrėždama, kad išbluko iš mūsų širdies idealios moters paveikslas, — įsiterpiau aš, — o man žmona kalte įkalė į galvą, kad tu esi idealiausia moteris. Tad kam gi reikėjo dainuoti apie kaukėtą moterį, atseit, apie save?

— O aš kaip tik apie Katriutę, tavo žmoną, visada kalbėdavau, kad ji yra idealiausia moteris, — pertraukė Stefutė. — Matai, kaip mes viena kitą giriame! Bet, grįžtant prie tų kaukių, priklauso, kaip kas įsivaizduoja moterį su kauke. Man atrodo, kad beveik visos moterys kaukėtos. Pirmiausia iš viršaus. Gi žiūrėk, kiek mes dažų ir pudros ant veido pritepam. Juk tai nenatūralu. Bizniečiai milijonus krauna, bedažydami mūsų veidus, o mes pasiduodame jų įgeidžiams. Vyrų protingesni, jie tik kambarių sienas dažo. Kitos rūšies kaukės yra vaidybinės, vidinio pasaulio sukurtos. Jas vėl galėtume rūšiuoti į geras ir blogas, kaip toje pasakoje apie geras ir blogas raganas.

— O tu, Stefute, kokiai raganėlių rūšiai priklausai? — pertraukiau jos kalbą.

— Tu jau tikrai ruošiesi šį pasikalbėjimą perduoti spaudai ar radijui, — pagrūmojo pirštu Stefutė. — Tik, susimildamas, nors vardus pakeisk.

Čia ji toliau pradėjo kalbėti maloniu, plonu balseliu:

— Bloga raganėlė yra ta, kuri tau į ausį cypia gražiausių dalykų, o paskui kitam apie tave visus velnius suverčia, blogiausių dalykų pritausčia, dangų su žeme sumaišo. Tokios pliuskės pjudo šeimas, gimines, draugus. Jos yra tikra pabaisa ir visuomeniniame gyvenime. Savo gerus vyrus, net

šventus, kaip angelus, stumia per prievartą muštis į visuomeninį gyvenimą, ten veržtis į vadovaujančias vietas, kad galėtų viską ardyti, griauti ir visu balsu šaukti, kad tik jis vienas geras, o visi kiti didžiausi niekšai. Ir kenčia tas vyras namie nuo žmonos zaurinijimo, o visuomenėje — nuo jos dalies. Nereikia pavardžių minėti, jas jūs visi gerai pažįstate.

Po to ji tęsė toliau:

— O štai geroji raganėlė. Jai netinka ir toks vardas. Bet palikime tą gražų tautosakinį pavadinimą. Žiūrėkite, ir jos vyras taip pat, kaip angelėlis. Geras, ramus, darbštus, pareigingas, išmintingas. Tik jau gal ir per daug prie namų prisirišęs, geras šeimos tėvas, sakytume, prie žmonos sijenėlio prisikabinęs. O jai rūpėtų, kad jis ir visuomenėje padirbėtų, atiduotų savo dalį ir broliams tėvynainiams. Ji tempia savo vyrą į renginius, susirinkimus, į bažnyčią, į chorą. Pasakys vienai sesutei gerą žodelį apie savo vyrelį, broliukui patauškęs. Tie vėl kitiems. Ir jau turime gerą vyrą valdyboje, paskiau aukščiau pakopusį. Jis sumanus, energingas, žmona jį atleidžia nuo įvairių namų darbų, pati užsikraudama didesnę duoklę, bet už tai visuomeninis gyvenimas klesti. Ir tokių Ažuolių, Berželienų, Uosienų pilnas mūsų visuomeninis gyvenimas. Jei ne jos, tai ir Ažuolai, Beržai, Uosiai nebūtų tokioje aukštumoje, kokioje dabar yra. Ir ne dėl savęs, ne garbės ieškantieji (o kas ta garbė aplamai yra?), bet atiduodą duoklę, kas Dievui ir Ciesoriui yra skirta.

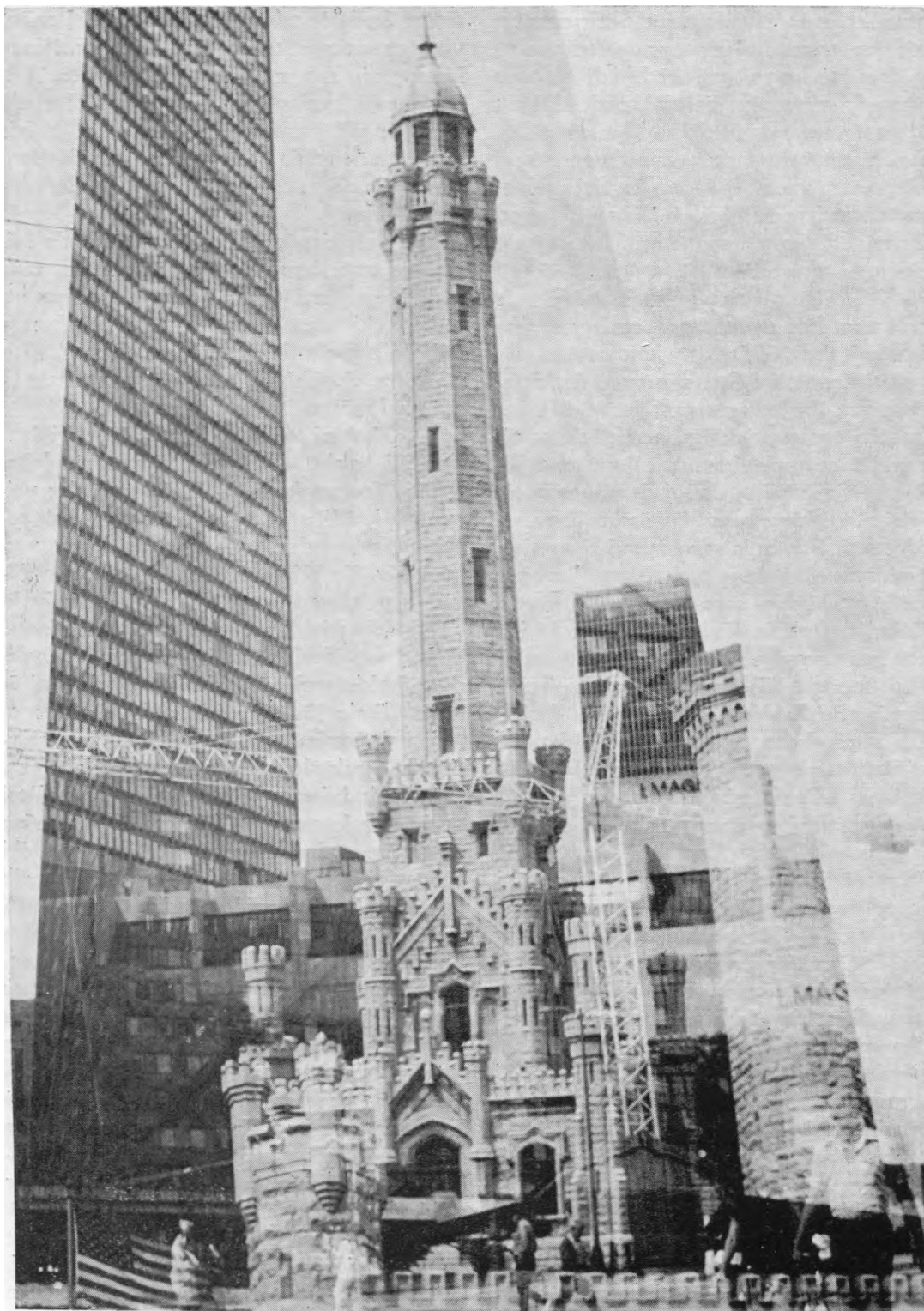
Mums bekalbant, staiga susakmbėjo telefonas. Skambino kunigas Juozas Žvilgaitis. Ruzgaičiui telefonu atsiliepus ir pranešus, kad skambina kun. Juozas, moteris iš džiaugsmo pradėjo žviigti ir tuoj puolė su juo pasikalbėti. Visos kvietė jį atvažiuoti ir susitarė. Vėliau sužinojom, kad Ruzgaitienė jau buvo pakvietusi jį atvažiuoti. Ji šį rytą jam skambino ir susitarė, kad jis apie atvažiavimą praneš vėliau.

Kurį laiką kalba nukrypo apie kun. Juozą. Jis buvo labai populiarius, žmonės jį mėgo ir ieškojo jo draugystės. Mes visi apie jį prikalbėjom gražiausių dalykų. Visi pri-

tarėm Stefutės pasakojimui, kad jis į mūsų visų gyvenimą atnešė daug tyro tikėjimo, šviesos, artimo meilės, susiklausymo. "Uždaryk tokį kunigą į vienuolyną tarp keturių sienų, ir tik jis vienas gyvens bei džiaugsis Dievo malonėmis, o dabar jis tomis dovandomis dalinasi su visais", baigė Stefutė savo pasakojimą.

Iki vakarienės dar turėjome nemaža laiko, tad nutarėme, kai atvyks kunigas, tada kiekvienas parašys ant lapelio, kaip jam atrodo, kokia turi būti ideali moteris, ir mes tada ta tema toliau kalbėsime. Dabar, man pasiūlius, Stefutė turėjo tęsti savo pasakojimą, kad moters be kaukės nėra.

— Kad aš esu ideali moteris, prisiklausiau iki kaklo, — išgėrusi kavos puoduką, ji pradėjo pasakoti. — Kai buvau dar vaikas, tai gėdijausi to pasakymo, o kai paugau, subrendau, dėl to daug kartų verkiau. Kai ištekėjau, tai išgirdusi, pykau. Tik vėliau pripratau ir dėl to pradėdavau juoktis. Ir dabar juokiuos, nes jeigu jūs manote, kad aš esu ideali moteris, tai jūs visai nežinote, kokia turi būti ideali moteris. Pažiūrėsime, kaip jūs galvojate apie idealią moterį, kai, kunigui atėjus, ant lapelio parašysite ir pasakysite savo nuomonę. Kai anksčiau užsiminiau apie vaidybinę kaukę, tai noriu dar kartą pabrėžti, kad ji yra mūsų gyvenimo palydovė, nuo ankstauro ryto iki vėlyvo vakaro, atsiskirianti nuo mūsų tik miegant. Bet kas veidą visokiais kremais ištepia ir einant gulti, prašau, kaukė yra mūsų dienos ir nakties palydovė. Kas gali mus suprasti, kas gali mus atjausti, kad gal mes blogai jaučiamės, gal mums kartais ką nors skauda, bloga nuotaika, rūpesčiai, nerimas slegia, sielvartas širdį spaudžia. Dažnai kūną apima skausmai, o viena mano draugė kartą pasakė, kad iš nuovargio ji visa yra skausmas. Vaikams tu turi būti visada besisypsanti, mylinti, visur spėjanti. Vyrui dar reikia ir aistringos meilės, nes kitaip pavadins šalta bulve. Ir taip dedies kaukę ant kaukės; vienos nenuėmusi, kitą krauniesi. Šaltam vyrui tu per karšta, liepsnojančiam per šalta. Ir vaidini, kad kėsdama kūno skausmus, bent gerą žodelį išgirstum. Ir šyp-

Dalios Petreikytės nuotr.

Čikaga — pirmiau ir dabar

Dalios Petreikytės nuotr.

Čikaga ir priemiesčiai

sais, nors paskui pasislėpusi verki. Vyras pavydus — tu jo vergė. Vyras geria — tu jo sargas. Nori pasipuošti, pasidžiaugti valandėlę — tu išlaidi, tu dėl kitų vyrų dabies. Apsirengi kukliai — gėda su tavimi kur nors išeiti. Ir taip tave visur kryžiuoja. Nusišypsai viršininkui — ir pakliūvi į keblias situacijas. Nusišypsai kokiam nepažįstamam — ir tau motelio adresą paduos.

Šiek tiek atsidususi, savo pasakojimą tęsė toliau:

— Aš turiu ilgų metų dienoraštį, ir kiek maža jame dienų, paženklintų tyro džiaugsmo! Nemyli mūsų — dedamės kaukes, kad pamiltų. Jeigu kas myli — vėl dedamės kaukes, nes širdis nelinksta. Ir tos kaukės ne visados yra tokios baisios, kaip kad aš

vakar turėjau kaukių baliuje — pasipuošusi mirties kauke. Ne! Kartais užsidėta kaukė patinka, prie jos pripranti, o kartais ir pamilsti. Ir tinka ji tau, kaip gražus ir brangus drabužis. Moteris yra silpna, ar bent tokia ją visi laiko. Užsidėjusi naują kaukę, pamatai, kad tavo prigimčiai ji tinka, reikalinga. Kartais tu su ja atgimsti naujam gyvenimui.

Tai pasakiusi, ji puolė Juozui į glėbį, jį karštai pabučiavo ir sušuko:

— Juozai, tu matai, kiek daug aš turiu kaukių, nuimk tas, kurios man nereikalingos, ir palik gražiąsias, kurios tau patinka...

Tuo metu į kiemą įvažiavo kun. Juozas Žvilgaitis.

Pirmieji vedybinio gyvenimo metai

Čia duodame dviejų jaunų išteikėjusių moterų pasisakymus, iš kurių matysime, kokia skirtinga gali būti vedybinio gyvenimo sėkmė, vienaip ar kitaip praleidus pirmuosius santuokos metus.

* * *

Draugavome mes beveik ketverius metus. Mūsų draugystė buvo gana keista ir sunki, nors daugelis ją laikė labai gražia ir mums pavydėjo. Ji buvo tokia, kad nelabai įmanoma buvo tikėtis laimingos pabaigos. Vos susipažinę, mes norėjome meilės, norėjome mylėtis, nors supratome, kad pirmiausia reikia gerai vienas kitą pažinti. Bet žingsnis buvo žengtas, ir pasitraukti, pakeisti ką nors mes nemokėjome. Taip, abejonių, prieštaraimų, nesusipratimų draskomi, kūrėme savo meilę ir augome patys, nes buvome dar labai jauni. Kartais atrodydavo, kad viskas veltui, bet laimingos valandėlės vėl suteikdavo jėgų.

Susituokėme kupini pasiryžimo ir noro kovoti už savo meilę ir laimę šeimoje. Neišnyko mūsų meilė nei po mėnesio, nei po pusmečio, kaip pranašauja netikintys ja. Ji dar labiau sustiprėjo, išaugo, tapo brandesnė ir pilnesnė, nes ją papildė bendri džiaugs-

mai ir įspūdžiai, bendri rūpesčiai ir siekiai. Mes atradome vienas kitame dar daug nepatirto, nesurasto džiaugsmo, tai jungė mus.

Mes abu gana sudėtingų charakterių žmonės, bet tai netrukdo mums puikiai vienas kitą suprasti. Mano vyras geras, nuoširdus, taktiškas, stiprus, jaučia atsakomybę ir už save, ir už kitus. Jis visada stengiasi mane suprasti, pajusti mano nuotaiką ir norus. Visur aš jaučiu jo atidumą, švelnumą, pagarbą. Aš žinau, kad jis myli mane, kad aš jam vienintelė. Mes visiškai tikime ir neabejojame vienas kitu. Aš niekad neišgirdau iš jo priekaišto, kad esu ne tokia, kokios jis norėjo, kad galėčiau būti geresnė ar pan. Aš jam patinku tokia, kokia esu: ar pikta, ar liūdna, ar linksma. Aš labai jam dėkinga ir stengiuosi atsilyginti tuo pačiu. Meilė mums padeda kiekvieną kasdienybės valandą paversti švente. Mes ir dabar taip pat, kaip ir prieš vestuves, o gal dar daugiau, trokštame būti dviese. Noras būti kartu ir meilė neišnyksta, reikia tik ją nuolat kurstyti, saugoti. Reikia siekti, kad gyvenimas nevirstų monotonią, kasdienybės pilkuma, nuobodybe.

Mūsų pirmieji metai parodė, kad mūsų

meilė tvirta ir brandi, visapusiška, ir mes nebijome jokių sunkumų bei nesutarimų.

Labai greitai mes turėsime kūdikį, ir aš dar laimingesnė, nes žinau, kaip mes abu jo laukiame.

Audronė S.

Iš dvidešimties metų toliu žvelgiu į pirmuosius bendro gyvenimo metus. Menu gražią birželio popietę, kada mes jauni, nelabai rūpestingi, spinduliuodami viso pasaulio džiaugsmu, žengėme į bendro gyvenimo kelią. Nebuvo triukšmingos palydos, muzikos, šampano — mes dviese. Nebuvo ir įprasto linksmo pobūvio. Bendro gyvenimo pradžios pirmasis vakaras prabėgo jo sesers ir draugo aplinkoj. Mes mylėjome vienas kitą, todėl džiugino ir pustamsis nuomojamas kambarys, ir sutuoktvių proga įteikta mažytė dovanėlė.

Bet jau tą vakarą man, dvidešimtmetei, džiaugsmą aptemdė viena smulkmena. Jis pamiršo padovanoti gėlės žiedelį.

Menki abiejų atlyginimai, mažutis kambarėlis su bendra virtuve, skirtingi užsiėmimai, netgi požiūris į gyvenimą.

Taip bėgo dienos — pilkos, vienodos. Nemokėjom jų praskaidrinti, kažkodėl varžėmės ištarti švelnesnį žodį vienas kitam. O atidumo ir švelnumo taip norėjosi. Vidinis nepasitenkinimas palaipsniui gilėjo, o išsakyti jį bijojom. Vidinių prieštaravimų draskoma pagimdžiau sūnų. Atsirado tyras, stiprus jausmas — meilė mažyliui. Mano gyvenimo palydovas apsirato su tuo, jog buitinių ir kitų sunkumų našta aš tempiau ant savo pečių.

Dienos tapo sunkios, bet prasmingos. Džiaugsmą, kurį teikė sūnelio kryžstavimas, pirmieji jo žingsniai, pirmieji jo žodžiai, aukštojo mokslo diplomas, gražios ateities viltys, temdė pernelyg didelis JO santūrumas, pripažinimas tik savo interesų, nuolatinis abejingumas mums. Stengdavosi nepastebėti nei džiaugsmingo, nei apniukusio mano veido, nė karto negirdėjau nei pamokomo, nei pagiriamo žodžio.

Buvau jauna ir stipri, bet kaip reikėjo pagalbos, užuojautos, kaip norėjos atsirem-

ti į Jį. Per jėgą tekdavo užgniaužti norą išsipasakoti, kas susikaupė per dieną ar savaitę, ir paverkti ant JO peties taip pat negalėjau. JAM tai buvo neįdomu.

Pirmasis melas. Po to — dar ir dar. Nesupratom, jog reikia išsiaiškinti, kai ką atleisti ir užmiršti, nekartoti klaidų.

Tyla ir abejingumas stiprėjo, atstumas tarp mūsų didėjo. Susvyravo šeimos pagrindai ir... neatlaikė.

Šiandien mes gyvename skirtingose miesto dalyse. Sūnus su manim.

Nejučiom formuojasi apibendrinimai, o tuo pačiu ir savotiškas perspėjimas jaunoms šeimoms. Rūpinkitės savo tarpusavio santykių turtinimu. Saugokite pagarbą vienas kitam, mokėkite užjausti ir globoti kitą, nepasiduokite abejingumui. Abejingas žmogus sudrumsčia ir gražiausias gyvenimo dienas.

Didžiausia vertybė — tai žmogaus ryšys su žmogumi. Nebijokite surasti gerą žodį kitam, nevenkime padėti.

Nepasakysi geriau, negu J. Baltušis: "Gyvenimas — ne pasaka. Ir ne rauda. Čia nieko neatšauksi. Nei žmogaus, kuriam galėjai padovanoti truputį džiaugsmo ir nepadovanojai, nei darbo, kurį galėjai atlikti laiku ir neatlikai..."

Mėgstamas, naudingas visuomenei darbas, ištikimas mylimas ir mylintis draugas šalia — tai ir yra žmogiškoji laimė.

M. B.

- Arkivyskupas Fulton Sheen, garsus televizijos kalbėtojas ir rašytojas, mirė gruodžio 9 d. Manhatane, N.Y., sulaukęs 84 m. amžiaus. Palaidotas Šv. Patriko katedroje.

- Šveicarijoje jau 10 metų veikia sąjūdis "Pagalbos akcija kankinių Bažnyčiai". Jo nariai stengiasi atkreipti pasaulio dėmesį į sunkius krikščionių persekiojimus komunistų valdomuose kraštuose.

- Illinois universitete Champaign-Urbanoje savaitgalį prieš Naujus Metus buvo suvažiavę apie 13.000 studentų svarstyti krikščionių misijų ir evangelijos skleidimo reikalą bei būdus. Suvažiavimas buvo ekumeninis, tarptikybiniis.

Prieš ketvirtį šimtmečio

Juozas Vaišnys, S.J.

Kartais vienas kitas skaitytojas užsimeina, kad būtų naudinga perspausdinti kai kuriuos straipsnius, buvusius šiame žurnale prieš kelias dešimtis metų. Juk toji karta, kuri tada juos skaitė ir jais domėjosi, gal dabar jau nieko neskaito, gal domisi jau visai kuo kitu, bet gal jie būtų įdomūs dabartiniam jaunimui, kuris tada dar nebuvo gimęs. Ilgai vis delsėme, bet pagaliau atėjo mintis pamėginti. Parinkome iš "Jaunimo" skyriaus du straipsnius, kurie buvo išspausdinti 1954 metais. Įdomu, kaip dabartinis jaunimas žiūrės į to meto jaunimo problemas ir jų sprendimą. Štai tie du straipsniai:

1. *Ar jie visi vienodi?* (1954 m. birželio mėn.), 2. *Angelas ar demonas?* (1954 m. rugsėjo mėn.).

AR JIE VISI VIENODI?

Neseniai atėjo pasiguosti gyvenimu nusivylusi septyniolikmetė. Atsisėdo ir, nulenkus galvą, pradėjo: "Esu labai liūdnu, nusivylusi gyvenimu, o ypač vyrais. Draugavau su vienu, su antru, su trečiu— jie visi vienodi. Aš svajočiau apie meilę, apie gražią, kilnią, dvasišką meilę, bet... vyrai nežino, kas yra meilė. Jų meilė grynai biologinė". Dar norėjo kažką sakyti, bet, matyt, žodis gerklėje sustojo. Trupučiuką palaukusi, pro ašaras pasakė: "Nėra reikalo daugiau kalbėti, manau, kad ir Jūs suprantate..."

"Taip, aš suprantu", kažkur į tolį žiūrėdamas tariau. Norėjau daug ką sakyti, bet nežinojau, nuo ko pradėti. Išėmiau iš stalčiaus keletą laiškų ir paskaičiau vieną kitą

ištrauką. Rašė mergaitės, tokios, kaip ir ji. Skundėsi tomis pačiomis sunkenybėmis. Pabaigoje paprastai jos klausdavo: "Pasakykite, dėl ko vyrai tokie keisti? Dėl ko jie turi taip maža idealizmo, dėl ko jie taip sumaterialėję? Dėl ko jie mūsų nesupranta? Ar jie mano, kad ir mūsų troškimai tokie žemi? Argi jų širdyje nėra nė kibirkštėlės tikros meilės? Ar jiems nerūpi dvasia, o tik biologija?"

Ji klausėsi susimąsčiusi. Pabaigęs skaityti, nedariau jokių išvadų, bet ištraukiau iš kito stalčiaus kelis laiškus ir ištais perskaičiau. Jie buvo rašyti vyrų, daugiausia taranaujančių kariuomenėje. Paminiu čia tris charakteringesnius, rašytus Vinco, Mečio ir Prano.

Vincas: "Rašau apkasuose. Aptilo patrankų muzika, kuri dar vis tebeskamba ausyse. Nemanys, kad Tau rašau, tik norėdamas išsiblaškyti ir pamiršti sunkią kasdienybę. O gal ir taip. Tikrai, apie Tave galvodamas, lyg ir nejaučiu taip slegiančio gyvenimo apkasuose. Jau antra savaitė čia gyvename, kaip kurmiai, ir nežinome, kada pasijusime vėl žmonės. Kai nutyla patrankos, kai išsisklaido parako dūmai, kartais Tu lyg gyva man stoji prieš akis. Žiūri į mane tokiu liūdnu, klausiančiu žvilgsniu ir tartum primeni savo paskutinio laiško žodžius: 'Žinau, Vincai, kad man esi ištikimas, žinau, kad mane myli, bet man taip malonu tai iš Tavęs išgirsti. Tad parašyk laiške, ar dar taip mane myli, kaip prieš metus, kai paskutinį kartą matėmės. Ar esi visuomet tai mudviejų meilei ištikimas?' Ką aš Tau turėčiau į tai atsakyti? Klausi, ar aš Tave dabar taip myliu, kaip pirmiau. Jei atsakyčiau 'taip', būčiau melagis. Ne, Sigute, aš Tave dabar ne taip myliu, kaip pirmiau — dabar aš Tave myliu daug labiau. Aš Tave myliu daug kilnesne meile, aš Tave dabar geriau suprantu, Tavęs labiau pasigendau. Atsimenu, kai aš kartais Tau pradėdavau būti per daug įkyrus, Tu mane sudraudavai sakydama: 'Vincai, argi norėtum sugriauti ir suteršti mudviejų meilę?' Man to užtekdavo. Tavęs atsiprašydavau, ir vėl mudu buvome taip laimingi. Tu buvai mano angelas sargas,

bet ir dabar esi. Ne visi mano draugai tokie laimingi. Jie neturėjo ir neturi tokio Angelo. Kai jie eina už kelis dolerius pirktis 'meilės', kartais kviečia ir mane, bet aš prisimenu Tave, matau Tavo žvilgsnį, girdžiu Tavo žodžius ir jiems griežtai atsakau 'ne!', nors kartais iš manęs ir pasišaiipo. Kai kurie jų paliko savo drauges, savo sužadėtines, su jomis retkarčiais susirašinėja. Bet turbūt jos buvo ne tokios, kaip Tu, Sigute".

Perskaitęs šį laišką, pamačiau, kad ji jautėsi ne visai jaukiai, lyg norėdama man kažką sakyti, bet jau buvo ir pirmiau aišku, kaip ji į tai reaguos, todėl, nelaukdamas jos žodžių, tuoj pradėjau skaityti *Mečio* laišką:

"Šiomis dienomis gyvenu visiškai atskirtas nuo pasaulio. Nieko daugiau nematyti, tik dangus ir vanduo. Su žeme mus riša tik radijas. Laisvesnėmis valandomis galvoju apie namus, mamą, broliukus ir sesutes. Prisimenu ir tėvelį, kurio šiame pasaulyje jau nėra, kuris mane taip mylėjo ir, kai matydavo mane leidžiant į upelį popierinius laivukus, sakydavo: 'Mano Mečys bus jūrininkas'. Jo pranašavimai išsipildė, bet kažin ar jis šiandien džiaugtųsi, jei žinotų, koks yra sunkus ir pavojingas jūrininko gyvenimas. Mano dabartinį gyvenimą praskaidrina tik praeities prisiminimai. O žinai, Irute, kas man daugiausia paguodos suteikia ir suramina sunkiomis valandomis? Tai Šv. Raštas — Tavo dovana, kurią man įdėjai kišenėn, kai atsisveikinome uoste. Aš jį skaitau kasdien, nes jis man primena ir Tave. Jis duoda man jėgų, jis padeda nugalėti pagundą, kurių jūrininko gyvenime netrūksta, ypač kai išlipame kuriame nors uoste. Visokios begėdės mus apsupa ir nori pasipelnyti tuo, kuo gali. Be Dievo pagalbos, kurios aš rytą ir vakarą bent trumpai prašau, kartais gal būtų sunku eiti tiesiu keliu. Prisimenu tuos sekmadienio rytus, kai mudu abu eidavome į bažnyčią ir priimdavome Komuniją. Kokia Tu man tada būdavai miela! Kaip toli tada būdavo mano širdis nuo visa to, kas nuodėminga. Tie malonūs prisiminimai ir dabar man duoda jėgų. Tikiuosi, kad vieną kartą vėl eisime prie altoriaus ir dovanojime vienas kitam tai, ką išlaikėme bran-

giausio savo sieloje. Taip, Irute, tie praeities prisiminimai ir ateities viltis mane laiko tiesų tarp visų audrų. Stengsiuosi, kad būčiau vertas Tavo skaisčios širdies, kad galėčiau be gėdos pažvelgti Tau į akis".

Trečiasis laiškas buvo rašytas *Prano* savo buvusiam klasiės draugui Stasiui:

"Ar atspėtum, mielas Stasy, apie ką aš dažniausiai galvoju? Ogi apie tą, kurią mes kartą vadinsime mama. Ji bus mano vaikučių motina! Gal Tu juoksies, skaitydamas šiuos žodžius, gal šis mano laiškas Tau atrodys naivus, saldus ir vaikiškas. Tebūna ir taip. Juk pats Dievas žmogų tokį sutvėrė. Jis pats mums įdiegė tokius kilnius šeimyninės meilės jausmus, tad argi apie tai galvoti galėtų būti nerimta ir vaikiška? Taip, aš dažnai galvoju apie tą, kurios dar nesu išsirinkęs, bet norėčiau išsirinkti geriausią iš geriausiųjų. Kokia ji turėtų būti? Ar turėtų būti graži? Taip, bet jos grožis turėtų būti natūralus. Be galo nekenčiu visokių dažų, pudrų, kosmetikų. Nesuprantu, kaip mergaitės visa tai gali vartoti. Argi jos nesupranta, kad save padaro baidyklėmis? Ar neatsimeni, kaip visi mūsų gimnazijos berniukai juokdavosi iš Alės, kuri būdavo taip išsitempusi ir išsipudravusi, kad buvo panaši į Mauškės gelumbių krautuvės lange stovintį manikenus? Kaip ji vaidindavo damą ir vartydavo akis, norėdama patikti berniukams! Bet jie, kaip tyčia, nuo jos šalindavosi ir iš jos juokdavosi. Kartais šokių metu man jos būdavo gaila, ir išvesdavau ją šokti. Stengdavausi užmegzti kalbą, pakalbėti trupčiuką rimčiau, pasakyti ką nors, kas jai būtų naudinga, kas atidarytų jos akis. Bet viskas buvo veltui — jos sieloje viešpatavo tuštybių tuštybė. Kiekviena mergaitė, nors ir nebūtų Dievo apdovanota ypatingu kūnišku grožiu, tampa graži ir simpatiška, jeigu jos sieloje yra dvasinių turtų. Norėčiau, kad mano busimoji sužieduotinė būtų rimta, tvarkinga, pamaldi. Norėčiau, kad ji labiau mėgtų namus ir bažnyčią, negu kosmetikos krautuves ir šokių sales. Bėgčiau nuo tokios, kuri nenorėtų turėti daug vaikų. Prašau kasdien Dievą, kad surasčiau tokią, kurią galėčiau gerbti, kad būčiau jai kaip

brolis iki tos dienos, kurią Dievas mus sujungs amžinu moterystės ryšiu”.

Perskaitęs paskutinius žodžius, pažvelgiau į savo viešnią. Ji sėdėjo susimąsčiusi. Trupučiuką patylėjusi, tarė:

— Bet ne visi tokie.

— Taip, — atsakiau, — aišku, kad ne visi, bet juk Tu pirmiau sakei, kad visi yra tokie, apie kuriuos Tu kalbėjai. Aš tik norėjau įrodyti, kad ne visi tokie, ne visi vienodi, yra ir gerų, ir blogų. Apie blogus jau kalbėjai Tu pati, apie geruosius kalbėjo jų laiškai. Kaip visokiu yra mergaičių, taip ir berniukų. Iš poros pavyzdžių negalima daryti išvados, kad visi būtų vienodi. Iš šitų laiškų, ypač iš pirmojo, pastebėjai, kad ir mergaitė daug įtakos turi berniukui. Jei berniukas su ja blogai elgiasi, kartais yra kalta ji pati.

Tų pačių metų "Laiškų lietuviams" bandžio mėn. numeryje buvo kitos septyniolikmetės, gyvenančios Australijoje, pasiskaitymas. Ji kaltino lietuvių vyrus, kad jie esą nereligingi, nerimti, girtuokliai. Dėl to pasiryžusi verčiau tekėti už australo. Į tą jos laišką atsakė lietuvis vyras, pasirašęs Br. Nemuniuko slapyvardžiu. Jo ilgame laiške išvedžiojama, kad daugiausia yra kaltos moterys, kad jos pamiršo lietuviybę, pradėjo garbinti Hollywoodą ir svetimas madas. Nenorėtumėm su visomis jo mintimis sutikti. Žinoma, kaip jau minėjome, yra visokių mergaičių ir visokių berniukų, vis dėlto atrodo, kad mergaitės dar pasiliko lietuviškesnės, negu berniukai. Pvz. iš šiais metais baigusią aukštesniąją lituanistinę mokyklą Čikagoje buvo devynios mergaitės ir tik vienas berniukas. Panašiai yra ir kitose šeštadieninėse mokyklose bei mūsų lietuviškose jaunimo organizacijose.

Taip rašydami, mes nenorime išteisinti mergaičių, nes žinome, kad ir jos sparčiai žengia nulietuvėjimo keliu, bet berniukų žingsnis šiuo keliu yra dar spartesnis. Religinė mūsų jaunimo praktika yra toli gražu nepakankama. Čia reikia kaltinti ir tėvus. Štai ką rašo minėtas Br. Nemuniukas:

"Šiandien, Motinos dienos sekmadienį, kai visas pasaulis prisimena savo dangišką-

ją ir žemiškąją motiną, lietuvių parapijos bažnyčioje gegužinių pamaldų metu nebuvo nė penkiasdešimt žmonių. O šiame mieste gyvena apie 15 tūkstančių lietuvių, iš kurių du tūkstančiai tremtinių. Sutinku, kad lietuviai vyrai neina į bažnyčią, nes šiose pamaldose nemačiau nė vieno jauno vyro (senesnių buvo apie dešimt), bet taip pat nemačiau nė vienos jaunos mergaitės. Jeigu mergaitė, širdies ir jausmo kūrinyse, neranda reikalo ateiti gegužės mėnesio sekmadienį į taip širdžiai malonias pamaldas, tai ko galime tikėtis iš vyrų? Tad gal ir už vyrų šaltumą religijai yra atsakingos moterys — jų motinos. Todėl norėčiau baigti Palau žodžiais: 'Veik pagal savo prigimtį: jei esi ugnis — sušildyk; jei esi vanduo — atgai-vink; jei esi druska — apsaugok sielas nuo sugedimo”.

Reikia pripažinti, kad tarp mūsų jaunimo yra daug blogo, bet yra daug ir gero. Todėl sakyti, kad visi berniukai yra blogi, arba kad visos mergaitės yra nerimtos, būtų labai klaidinga. Iš daugelio reikia stengtis išsirinkti tinkamiausią, nepulti pirmam pasitaikiusiam į glėbį, neniekinti nė vyresniųjų patarimo.

Prieš mane ant stalelio guli neseniai gautas jaunos ponios laiškas. Prieš pusantrų metų ji buvo dar panelė. Dažnai susirašinėdavom. Savo laiškuose ji buvo atvira, viską išsipasakodavo, aprašydavo savo simpatijas, savo naujas draugystes ir klausdavo patarimo. Tie patarimai dažnai būdavo ne tokie, kokių ji laukė, bet atrodo, kad nebuvo užsispyrusi ir vis dėlto jų paklausydavo. Štai jos paskutinio laiško ištrauka:

"Aš Jums dažnai rašydavau ir visuomet gaudavau malonų atsakymą. Ne visuomet Jūsų patarimai man patikdavo. Taip, tada aš pamanydavau, kad Jūs klystate, kad nenorite manęs suprasti. Tik dabar matau, kad viskas buvo teisinga, ką man rašėte. Draugavau su vienu — Jūs patarėte už jo netekėti. Draugavau su kitu — ir nuo jo mane atkalbinėjote. Iš pradžių nebuvo man tie atsakymai malonūs, bet netrukus įsitikinau, kad tie draugai tikrai manęs nemylėjo, tik stengėsi apgaudinėti. Dabar esu ištekęjusi.

Jau pusantrų metų. Esu labai, labai laiminga. Nepaprastai myliu savo vyrą, bet gal dar labiau esu jo mylima. Draugavau su juo tik tris mėnesius. Jis man patiko iš pirmo pamatymo. Pirmą kartą jį pamačiau bažnyčioje. Nežinojau net, ar jis lietuvis ar svetimtautis, ar vedęs ar ne, bet vis jį prisimindavau ir apie jį galvodavau. Kitą kartą jį pamačiau šokių salėje. Buvo mergaičių teisės, ir, nugalėjus nedrąsą, išvedžiau jį šokti. Susipažinome, pakalbėjome. Buvau labai laiminga. Jis palydėjo namo. Po to pradėjome draugauti ir po trijų mėnesių susituokėme. Vienas kitą labai mylėjome. Maniau, kad po metų bus kitaip. Labai bijojau to 'sausumo', kurį pastebiu kitose šeimose. Bet, dėkui Dievui, mudviejų meilė nesumažėjo, ir jaučiamės laimingi”.

Tokių laimingų šeimų pasitaiko ir daugiau. Jeigu rimtai rinksiesi sau gyvenimo draugą ir daugiau dėmesio kreipsi ne į išorinius dalykus, bet į žmogaus vidų, vedybos nebus tokia didelė rizika, kaip kartais yra manoma. Tikrai ne visi yra vienodi, ne visi blogi. Tarp pelų visuomet yra ir grūdų, tik reikia mokėti juos išsijoti ir išrinkti.

ANGELAS AR DEMONAS?

Gerbiamas Tėve,

Šių metų 6-tame "Laiškų lietuviams" numeryje buvo straipsnis tema: "Ar jie visi vienodi?" Ten buvo rašoma apie septyniolikos metų mergaitę, kuri mananti, kad visi vyrai yra vienodi, visi blogi, visi stengiasi mergaites išnaudoti. Jūs jai atsakėte, kad tai netiesa, nes yra ir gerų, kilnių vyrų. Šia proga ir aš norėčiau paklausti, ar visos moterys ir mergaitės yra vienodos. Man teko su kėletu draugauti, ir pamačiau, kad tarp jų skirtumo labai maža: visos yra labai pavydžios, pilnos kaprizų, visos daugiau ar mažiau tuščios. Taip pat labai nepastovios, lengvapėdiškos, neatviros. Nežinia, kada jomis tikėti, kada ne. Netikėti lyg ir nepatogu, bet kai patiki, beveik visuomet tenka apsišvilti. Turiu pripažinti, kad kiekviena moteris man yra mįslė. Kartais atrodo, kad aš ją jau gerai pažįstu, bet štai, žiūrėk, kitą dieną pasielfia visai nelauktai. Atrodo, kad

per dieną būtų visai pasikeitęs jos charakteris ir prigimtis. Matau, kad yra labai teisingi "Rigoletto" opereje dainuojami žodžiai: "La donna é mobile, qual' piuma al vento". .. Tikrai moteris yra nepastovi, lengvapėdiška, nuolat keičiasi ir skraido į visas puses, papūtus vėjeliui, lyg lengvutė plunksna. Kartais ji atrodo tikras angelas, bet nepraėjus nė valandos ir, žiūrėk, jau ji panaši į demoną. Ar tikrai visos moterys yra tokios? Atsakymo laukias *Algimantas*

Mielasis Algimantai,

Atsakydamas į Tavo klausimą, papasakosiu įdomią indų legendą, kurioje kalbama apie moters sutvėrimą. Dievas, sutvėręs visą pasaulį ir jo valdovą — žmogų, apžvelgė savo kūrybą ir pamatė joje tikrai daug grožio bei įvairumo. Tada jis paėmė šių dalykų: mėnulio apvalumą ir gyvatės raitymąsi; vijoklės sukimąsi ir žolės drebjimą; rožės grožį ir smilgos lieknumą; lapo lengvumą ir persiko švelnumą; nedrąsų ėriuko žvilgsnį ir vėjo nepastovumą; debesio liūdnumą ir saulės spindulio blizgesį; kiškio bailumą ir povo tuštybę; pūkų minkštumą ir deimanto kietumą; medaus saldumą ir tigrės žiaurumą; ledo šaltumą ir ugnies karštį; šarkos tauškėjimą ir karvelio burkavimą. Paskui visa tai sumaišė ir iš to mišinio padarė moterį.

Ji buvo elegantiška ir patraukli, gražesnė už bet kurį kitą kūrinį. Net pats Dievas stebėjosi tokiu įdomiu savo kūriniumi ir jį padovanojo jau pirmiau sutvertam vyrui.

Po savaitės ateina pas Dievą nuliūdęs vyras ir sako:

— Viešpatie, ta moteris, kurią man neseniai dovanojai, nuodija mano gyvenimą. Nuolat plepa, skundžiasi kiekvienu menkiesniu, drauge ir verkia, ir juokiasi, visuomet susierzinus, pilna kaprizų, įžūli, nuolat ji mane sekioja ir neleidžia nė atsikvėpti. Prašau Tave, Viešpatie, pasiimk ją, nes su ja gyventi man visai neįmanoma.

Dievas, būdamas tėviškai geras, išklauė jo prašymo ir paėmė moterį. Bet nepraėjo nė savaitės, ir štai vyras, atėjęs pas Dievą, maldauja:

— Viešpatie, mano gyvenimas tapo labai nuobodus, kai Tau grąžinau tą tvarinį, kurį man buvai dovanojęs. Ta moteris man šoko ir dainavo, ji žiūrėjo į mane tokiu žvilgsniu, kuris mane žavėjo. Ji su manim žaidė, juokavo, ir aš nerandu jokio vaisiaus, kurs būtų toks saldus, kaip jos glamonėjimas. Sugrąžink man ją, Viešpatie, prašau Tave, nes be jos gyventi negaliu.

Ir Dievas jam vėl atidavė moterį. Praėjo savaitė, ir Dievas net antakius suraukė, pamatęs vyrą, tempiantį prie jo moterį ir besiskundžiantį:

— Tiesiog nesuprantu, kas čia yra, bet šita moteris man yra didesnė kančia, negu malonumas. Pasiimk ją, Dieve, aš daugiau nebenoriu apie ją nieko girdėti.

Išgirdęs šituos žodžius, Dievas užsirūstino ir vyrui piktai tarė:

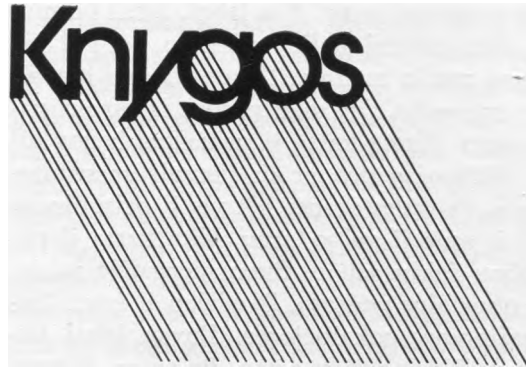
— Žmogau, grįžk su savo drauge namo ir išmok su ja sugyventi. Jeigu ją iš tavęs paimsiu, vėl po savaitės grįši ir prašysi, kad grąžinčiau.

Nuliūdęs vyras apsisuko ir, eidamas su moteria namo, dejavo:

— Koks esu nelaimingas! Dvigubai nelaimingas: negaliu gyventi su ja, bet negaliu gyventi ir be jos.

Prie šios legendos nereikėtų nieko pridėti, juk viskas aišku. Moteryje, kaip ir kiekviename žmoguje, yra gerų ir blogų ypatybių. Išmok geras ypatybes įvertinti, į blogąsias nekreipk tiek daug dėmesio, ir pamatysi, kad gyvenimas taip pat ir su moteria yra įmanomas. Ne tik įmanomas, bet ir laimingas. Moteris gali būti vyrui naujų minčių įkvėpėja, ramstis sunkenybėse, angelas sargas pavojuose. Bet ji gali būti ir jo gyvenimo apkartintoja, nepakeliama našta, suvedžiojantis demonas. Tad išmok ją suprasti, išmok ją įvertinti ir su ja sugyventi. Ar ji tau bus angelas, ar demonas, didelė dalimi priklausys nuo tavęs.

Tiesa, kad moteryje dažnai galime pastebėti nesuprantamą tuštumą, lengvapėdiškumą, pavydą. Ji pavydi kiekvienai savo konkurentei, nesvarbu, ar ji bus jos geriausia draugė, ar tikra sesuo. Net motina gali pavydėti savo dukrai. Ji nekės to vyro, ku-

Skaitiniai mūsų mažiesiems

A. Tyruolis

Kad skaitinių mūsų mažiesiems išeivijoje ypač reikia, žino ne tik tėvai ir švietimo vadovybė, bet ir kiekvienas, kam su jaunimo auklėjimu tenka turėti reikalo. Skaitymo knygų priaugančiam jaunimui per metus čia dabar pasirodo gana nedaug. O lietuviškos išlaikymui svetur ta jaunimo literatūra yra ne tik pageidautina, bet ir būtina kaip viena iš pačių svarbiausių to išlaikymo priemonių. Todėl reikia sveikinti kiekvieną

ris daugiau dėmesio rodo jos dukrai, negu jai. Tai yra aukščiausias egoizmo laipsnis. Bet netrūksta ir tokių moterų, kurios, užmiršę save, gyvena tik kitiems. Jų altruizmas, jų artimo meilė gali pasiekti aukščiausio heroizmo laipsnį. Ar neteko niekad sutikti tokių moterų, kurios išteka už amžino invalido, visai nemylimo asmens, vien tik dėl to, kad galėtų į jo tamsų gyvenimą įnešti bent kibirkštėlę šviesos?

Taip, jeigu tik iš viršaus į moterį žiūrėsi, jei nesuprasti jos sielos gelmių, ji tau bus neatspėjama mįslė. Moteris turi aistringą širdį. Bet aistra gali būti tiek gėriui, tiek ir blogiui. Toji širdis gali tave mylėti angelų meile, bet jeigu patrauksi ne tą registrą, patirsi didžiausią kerštą ir neapykantą iš tos pačios širdies! Tad išmok elgtis su tais registrais, ir moteris į tavo gyvenimą įneš daug džiaugsmo, laimės, švelnios harmonijos.

pastangą, prisidedančią prie tos literatūros mūsų jaunimui pagausinimo.

Neseniai "Pasakų Fondo" leidykla išleido mažiesiems pasiskaityti naują Mildos Kvietytės pasakų ir vaizdelių knygą, pavadintą "Peteliškių sala". Ta pati leidykla prieš trejetą metų buvo išleidusi šios autorės panašią knygą "Kalnuose" (jos rec. žr. LL 1978, nr. 5). Dabar išleistoji knyga yra lyg ir anos tęsinys ar papildymas. Iš viso čia duota aštuonetas apsakymėlių, kurių siužetas imtas daugiausia iš lietuvių šeimos gyvenimo Amerikoje, kai kas — iš pasakos pasaulio. Amerikinio gyvenimo įtakos matyti iš tokio vardo, kaip Dagys, išvedimo iš "Doggy" (Šunelis). Šiaip jau autorė tos įtakos ar kitokių ryšių vengia, ir visu jos veikėjų vardai tėra grynai lietuviški, tautiški, nors vienas kitas ir rečiau tepavartojamas ar girdėtas (Saidas, Vilda). Problema kyla, kai reikia švęsti krikščionišką vardadienį, tada paaiškėja, kad prie to krikščioniško vardo galima prisegti ir kokią patriotinio pobūdžio istorijėlę (pvz. iš šv. Kazimiero gyvenimo). Bet panašių pasakojimų būtų galima prijungti ir prie Kęstučio, Algirdo ar Vytauto vardų. Tokioms patriotiškai nuspalvintoms istorijoms būtų galima duoti net pirmenybę prieš šiaip jau fantastinio pobūdžio pasakojimus, kuriais atskleidžiami kiti motyvai.

Autorei pirmiausia rūpi, kad jos vaizduojamieji vaikai būtų geri, dori. Kas nežino vokiečių katalikų rašytojo Kristupo Schmido "Šimto apsakymėlių", kur vaizduojami gerieji vaikai, kuriems Apvaizda visada šiuo ar tuo atlygina. Vysk. M. Valančiaus "Vaikų knygelė" rodomi geri ir blogi vaikai ir iš kontrastų daromos išvados. Mūsų rašytoja rodo vien geruosius vaikus arba bent pavyzdžius, kaip tokiais būti. Be abejo, šiais laikais nedaug turbūt terasime vaikų, kurie su Saiduku atvirai prisipažintų: "Aš labai noriu būti geras" (p. 39). Dėl to autorei tenka pridėti savo pastangų, kad visi išeitų geri. Nemaža dalis prie to gerumo noro neprisipažins, o gal dar didesnę dalį prie to teks tempti gerais pavyzdžiais. Geras elgesys yra ir gero atlyginimo sąlyga, ir dėl to Uo-

sis, jei bus geras, galės grįžti iš "Peteliškių salos. Nuvytusi Giedrės rožė vėl pražysta dėl to, kad mergaitė buvo gera kiškučiui — jį suvargusį globojo. Norėdami būti geri vargšui šuneliui, Dainius su Arūnu net į pamokas pasivėlina.

Jaunąjį skaitytoją bene labiau paveiks apsakymėliai iš realaus gyvenimo, kaip "Tėvo dienos dovana", "Gimtadienis" ir kiti. O į vaikų taip labai mėgstamas pasakas šalia dorinio elemento būtų galima įdėti ir patriotinio, mažajame skaitytojuje žadinančio jo senelių gimtosios žemės meilę. Tad tokių skaitymėlių, kaip šv. Kazimiero istorija "Gimtadienyje", būtų pravartu duoti ir daugiau mūsų mažiesiems skaitytojams. Nors šie skaitiniai skiriami patiems jauniems skaitytojams, pradedant tais, kurie jau įgali patys paskaityti, ir baigiant lankančiais pirmuosius pradinės mokyklos skyrius, bet gal būtų ne per anksti juos supažindinti su didingąja jų senelių bei prosenelių tėvynės istorija.

Apsakymėlių kalba lengva, taisyklinga, dialogai gyvi. Reik tikėtis, kad juos skaitys ne tik lituanistinę mokyklą lankantieji, bet ir namuose besimokantieji ar mokyklos pasiekti negalintieji mūsų mažieji skaitytojai. O dar mažesniems kai ką ir patys tėvai ar vyresnieji broliukai ir sesutės paskaitys.

64 puslapių VI. Vijeikio spaustuvė spausdintą knygą atitinkamai iliustravo dail. Ada Korsakaitė - Sutkuvienė. Knygos kaina 4 dol. (3 dol. perkant iš "Pasakų Fondo", 6540 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629).

Lietuvos istorijos vaizdai

Dailininkas Vladas Vijeikis ilgą laiką rinko Lietuvos istorijos vaizdus ir pagaliau juos išleido didele, kietais viršeliais, 548 puslapių knyga. Jis pradeda senais, priešistoriniais laikais, dešimtuosiu amžiumi prieš Kristų ir baigia lietuvių gyvenimu išeivijoje. Knygą išleido "Tėviškėlė", 4346 S. Western Ave., Chicago, IL 60609. Knygos kaina — 15 dol.

Gal geriausia šią knygą apibūdina pats autorius savo įžangoje:

"Per eilę metų rinkau Lietuvos istorijos iliustracinę medžiagą. Prisirinkus gerokam pluoštui, kilo mintis parodyti ją ir kitiems, Lietuvos istorija besidomintiems. Tačiau tuoju pamačiau, kad mano turimos medžiagos nepakanka, tad kreipiausi į kitus lituanistikos rinkėjus, iš kurių susilaukiau gražios pagalbos. Už šią talką esu dėkingas dr. Vandai Sruogienei, Jonui Dainauskui, Broniui Kvikliui, Liudui Kairiui ir kitiems, man šiame darbe padėjusiems.

Kadangi medžiaga buvo surinkta iš įvairiausių šaltinių, tad ir kokybė labai nevienoda.

Tekstams parašyti naudojausi *Lietuvių Enciklopedija*, dr. Vandos Daugirdaitės - Sruogienės *Lietuvos istorija* ir Adolfo Šapokos redaguota *Lietuvos istorija*.

Kai kurių puslapių paraštėse (pilkame fone) yra šiek tiek iliustracijų, vaizduojančių kitų kraštų tuolaikinius įvykius.

Nors tebūdamas tik istorijos mėgėjas, ėmiausi šios vaizdų knygos sudarymo, tikėdamas, kad turiu geresnes sąlygas ją išleisti, negu kiti".

Knygų likimas

Jonas Miškinis

Ne veltui sakoma, kad knygos, kaip ir žmonės, gimsta, gyvena, miršta. Istoriniai šaltiniai byloja, kad knygas, kaip ir žmones, persekiojo, slėpė, saugojo ir vertino, keikė ir išdavinėjo.

Laužuose liepsnojo knygos, patekusios į "Index librorum prohibitorum".

Žinom, kad yra knygų, kurių beliko vienas ar tik keli egzemplioriai pasaulyje. Tai gi prie vertingiausių ir rečiausių knygų priskiriami ir inkunabulai — pirmosios spausdintos knygos. Nūdien šios XV-jame amžiuje spausdintos knygos yra neįkainojama kultūros vertybė. Tos bibliotekos, kurių fonduose yra tokių knygų, teisėtai didžiuojasi šiais lobiais. Kiekvienas spaudojys — neįkainojamas įvairių epochų raštijos paminklas. Kiekviena jų — nepakartojama, nuostabi istorija. Juk be jų sunkiai suvokiama kultūros istorija, jos raida. Mokslininkų rankose šie leidiniai prabyla iš amžių glūdimos, atskleidžiami šimtus, tūkstančius vertingiausių faktų.

PIRMOJI LIETUVIŠKA KNYGA

1547 metais buvo išspausdintas Martyno Mažvydo katekizmas Karaliaučiuje. Karaliaučius tada buvo Prūsijos kunigaikštystės sostinė. Mažoji Lietuva anais laikais daugiausia buvo apgyventa lietuvių. Pavyzdžiui, Kristijonas Donelaitis labai sielojosi, kad vaikams iš Balupėnų, Išlaudžių, Ožininkų, Varnų ir kitų kaimų į mokyklą tenka eiti labai blogu keliu, per krūmynus ir vandenį. Taip pat Donelaitis gynė senuosius papročius, lietuvišką kalbą, rašė ir ryžtingai kovojo su vokiškosios kolonizacijos nešamomis negandomis.

Tačiau anuomet Karaliaučiaus universiteto sienose skambėjo ir lietuvių kalba. Ir vienintelis tuomet žinomas pirmasis lietuviškos knygos egzempliorius iki Antrojo pasaulinio karo buvo šio universiteto bibliotekoje. Bet karas sunaikino daugelį vertybių, griuvėsiais liko ištisi miestai. Neaiš-

kus likimas ištiko ir pirmąją lietuvišką kny-

gą.

Pavergtos Lietuvos lituanistai mokslininkai ėmėsi M.M. knygos ieškoti. Po ilgų ieškojimų buvo sužinota, kad vienas šios knygos egzempliorius esąs Odesos M. Gorkio mokslinės bibliotekos fonduose. Po ilgo ieškojimo, Odesos mokslinės bibliotekos senųjų spaudinių kataloguose surado M. Mažvydo "Katekizmo" signatūrą, bet pačios knygos jai skirtoje vietoje tuo metu nebuvo. Pagaliau paaiškėjo, kad Martyno Mažvydo "Katekizmas" buvo išduotas kažkokiam skaitytojui, kuris norėjo mokytis lietuvių kalbos.

Tačiau 1957 metų pradžioje knyga mainų keliais buvo perleista Vilniaus universitetui.

Tai kaipgi ta vertinga knyga galėjo patekti į Odesą? Pasirodo, kad atsekti kelią padėjo įrašas pačioje knygoje. Iš jo matyti, jog egzempliorius 1869 m. buvo nupirkta Berlyne, Ašerio antikvariate, už 45 talerius. Tai palyginti anuomet buvo stambi suma. Knyga buvo nupirkta žinomų grafų Voroncovų bibliotekai. Po didžiosios spalio socialistinės revoliucijos Rusijoje drauge su kitomis knygomis ji buvo perduota Odesos universitetui, o iš ten — M. Gorkio mokslinei bibliotekai. Tai va ir visa istorija.

Be to, skaitytojas gali paklausti: nejaugi tai vienintelis egzempliorius M. Mažvydo knygos pasaulyje? Ne vienintelis. Dar vieną egzempliorių turi Torunės universiteto biblioteka Lenkijoje. Pažymėtina, kad šioje bibliotekoje apamai gausu Lituanistinių leidinių. Tačiau koks likimas ištiko prieš Antrąjį pasaulinį karą Karaliaučiuje buvusį Mažvydo knygos egzempliorių? Kol kas ir liko taip nežinoma.. Galbūt į šį klausimą atsakys gyvenamas laikas.

Prisimintina, kad per daug rūstus likimas ištiko kai kurias bibliotekų knygas. Daugelis knygų per karus, suirutes išsibars-tė po pasaulį, nemažai jų puošia įvairių šalių bibliotekas. Deja, prie daugelio bibliografinio aprašo liko tik lakoniškas užrašas: "Kur šiuo metu knyga, nežinoma". Sunku net įsivaizduoti, kaip galėjo atsitikti, kad

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

LIETUVOS GULBĖS

Pasaulyje žinomos aštuonios gulbių rūšys. Lietuvoje gyvena trijų rūšių gulbės: mažoji, giesmininkė ir nebylė.

Gulbės Lietuvoje pradėjo gyventi 1935 m. Šiandien jau galutinai susikūrė lietuviškų gulbių giminė. Lietuvoje gulbės turi savo apylinkes, kurių griežtai laikosi ir jas gina nuo kitų gulbių. Kiekviena pora ar kelios poros gulbių įsikuria atskirame ežere arba tvenkiny. Didesnis skaičius gulbių gyvena Žuvinto ežere. Lietuvoje priskaičiuojama iki penkių šimtų gulbių, iš jų trys šimtai gyvena Žuvinte.

Dauguma gulbių Lietuvos ežeruose išsilaiko iki gruodžio pabaigos, o švelnesnėmis žiemomis net visai neišskrenda. Per didesnius šalčius jos suskrenda Nemuno, Neries, Merkio ir Šventosios upių neužšalusiose žiotyse. Gulbės žiemą iš Lietuvos išskrenda ne dėl sniego, bet dėl trūkumo maisto atvirame vandeny.

Iš įvairių kraštų gauti 279 pranešimai apie Lietuvoje žieduotas gulbes. Lietuvos gulbės daugiausia žiemoja Danijoje ir Gotlando saloje, kuri yra Baltijos jūroje. Susiekta toliausiai nuskridusios Lietuvos gulbės Airijoje, Ankano mieste, kuris nuo Lietuvos nutolęs 1680 km. ("Mūsų gamta")

daugelio knygų pasaulyje nepavyko aptikti nė vieno egzemplioriaus. Turbūt jos jau žuvo visiems laikams — mokslui, kultūrai, istorijai.

TERŠIAMOS LIETUVOS UPĖS

Ukmergės rajono komiteto pirmasis sekretorius Aleksas Ridulis pasakoja apie Aukštaitijos gamtą. Jis labai vaizdžiai nupasakoja, kaip upė Šventoji iki Ukmergės atiteka tyra, o iš Ukmergės išbėga smarkiai užteršta. Skundžiasi, kad per lėtai statomi miesto nutekamo vandens valymo įrengimai. Jau seniai praėjo laikas baigti darbus, bet jie dar tebetęsiami.

Sausesnę vasarą ukmergiečiai nelabai gali šia upe pasidžiaugti. Sausmečiu Šventąją mieste galima perbristi, neprisėmus aukštų batų.

Šiais laikais didelis pasinešimas daryti tvenkinius. Buvo galvojama prieš Ukmergę užtvenkti Šventąją. Tačiau hidrologai šiam planui nepritarė. Jie apskaičiavo, kad užtvanka sustabdytų Šventosios tėkmę, kuri atsilieptų visam Nemuno baseinui. Pertverus Šventąją, žūtų žiobrių nerštavietės, kurios yra jos aukštupyje.

Turėti tvenkinį netoli miesto yra labai malonu. Nutarta užtvenkti Mūšos upelį netoli jo žiočių į Šventąją. Vanduo bus pakeltas apie penkis metrus, ir šis tvenkinys taps gražiu ežeru, apie kurį žaliuos gražūs pušynai. Tai būtų apie septyni kilometrai nuo Ukmergės. Šis vandens telkinys bus panaudotas prie jo prieinančioms ganykloms ir pievoms laistyti, bet svarbiausia poilsiautojams paplūdimys.

Ilgainiui atsiras dar vienas ežerėlis pačiame mieste. Dabar toje vietoje kasamas molis keramikos išdirbiniams. Kai molis bus iškastas — duobė prisipildys vandeniu.

Prieš keletą metų buvo surengta mokslinė konferencija gyventojų sveikatingumo klausimais. Buvo paskelbtas šūkis: "Kiekvienam ūkiui vandens telkinį!" Įdomu, kaip bus ištesėta?

Ukmergės miesto centre yra sodinamas apie 15 hektarų didumo parkas. ("Tiesa")

KARALIŠKOJI ŽOLĖ

Pirmą kartą rūkantį žmogų pamatė Kolumbas T492 m. Kuboje. Kuboje tais laikais gyveno indėnai, ir jie daug rūkė. Kolumbas rūkymo įprotį parvežė į Ispaniją, iš kurios

"rūkstantis dūmelis" paplito po visą Europą.

Šiais laikais Lietuvoje rūko septyniasdešimt procentų vyrų ir devyni - dvylika procentų moterų. Rūkymas yra paprotys, labai lengvai užkrečiantis kitus: ne tik jaunuolius, bet ir vyresnio amžiaus žmones. Apskaičiuota, kad viena surūkyta cigaretė sutrumpina žmogaus amžių nuo aštuonių iki keturiolikos minučių, todėl rūkoriai miršta septyneriais - aštuoneriais metais anksčiau už nerūkančius.

Lietuvoje jau labai daug kur viešose vietose uždrausta rūkyti.

("Mokslas ir gyvenimas")

* J. Avyžiaus romanas "Sodybų tuštėjimo metas" išspausdintas vietnamiečių kalba. Romaną išvertė vietnamietis literatūros kritikas ir vertėjas Le Shone.

* Joniškiečių ir Latvijos artistų draugystės sutartis bei bendradarbiavimas pasirašytas 1975 m. Rygos operos ir baleto vienetai kasmet atvyksta su trim - keturiais pasirodymais į Joniškį, o joniškiečiai vyksta per metus kelis kartus pas latvius.

* Rudenį Kaune įvyko dešimta kaimo kapelų šventė, kuri pavadinta "Grok, Jurgeli!" Įprastinėse varžybose dalyvavo dvidešimt du meno saviveiklos kolektyvai. Laimėtojai tapo Kauno taksi parko liaudies kapela "Santaka", Šakių rajono Lukšių kultūros namų saviveiklininkai ir Jurbarko rajono Eržvilko gyventojas A. Janušas.

* M. K. Čiurlionio valstybinis kvartetas koncertuoja tolimųjų rytų Rusijos miestuose. Kvarteto korespondentas praneša, kad jie labai nuoširdžiai sutinkami. Žmonės pasiilgę kultūrinio gyvenimo.

* Kauno liaudies universitete, jau tryliktieji metai veikia kraštotyrininkų fakultetas. Jo skyriai taip pat yra A. Sniečkaus politechnikos institute ir Veterinarijos akademijoje. Šiomet atidarytas naujas analogiškas fakultetas, kuris pasitarnauja metraštininkams ir gyventojų švietimui. Tokie fakultetai veikia Alytuje, Kupiškyje, Raseiniuose, Ukmergėje ir Palangoje.

Kraštotyrininkų fakultetų klausytojai gilina žinias krašto tyrimo, paminklų ap-

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

ŽODELIO GI VARTOSENĄ

Reikia įsidėmėti, kad žodelis *gi* nėra jungtukas, bet dalelytė. Dažniausiai ši dalelytė vartojama pabrėžti klausiamiesiems ivardžiams bei prielinksniams, pvz.: *Kas gi čia atsitiko? Ko gi tu taip nuliūdęs? Kieno gi čia nuopelnas? Kodėl gi tu taip pasielgei? Kada gi pagaliau subręsi? Kurgi tu eini? Argi tai tiesa?*

Kartais dalelytė *gi* vartojama pabrėžiant ir kitas kalbos dalis, pvz.: *Ak kur dingot giedros jūs gi pavasario dienos?* (K. Donelaičio). *Bet ir nuostabus gi to gyvenimo grožis! Nebūk gi jau taip susiraukęs. Gražiai gi nauaugusi mergina. Galgi nežinai, kas čia atsitiko?*

Šią dalelytę vartojame tada, kai norime ką nors labiau išryškinti, pabrėžti, atkreipti į tai kitų dėmesį. Dažniausiai šia dalelyte

saugos ir muziejininkystės srityje. Susitinka su mokslininkais ir atlieka krašto tyrimo darbus.

Vilniaus inžinierinio statybos instituto kraštotyrininkai, vadovaujami profesorių, daro išvykas, tyrinėja architektūros paminklus, įkūrė instituto istorijos muziejų.

Kaune "Sanito" įmonėje pirmoji įsistėgusi kraštotyrininkų grupė turi 45 narius. Dirbtuvės penkiasdešimt metų sukakties proga, kraštotyrininkai paruošė knygą apie įmonę, kuri yra pirmoji Kaune ir trečioji respublikinė įmonė.

pabrėžtas žodis turi ir sakinio kirtį. Sakinyje jis yra ryškiausias.

Kitas dalelytės *gi* reikšmės atspalvis yra artimas dalelytės *juk* reikšmei, pvz.: *As jo bijau; žinai gi, koks jis piktas. Neužmušk to vabalėlio, gyventi gi ir jis nori. Vėlu gi jau į miestą; kol nueisi, visai sutems.* Šiuose sakiniuose vietoj *gi* būtų galima vartoti ir *juk*. Dalelytė *gi*, kaip ir *juk*, rodo, kad tuo sakiniu, kuriame ji pavartota, lyg aiškinama tai, kas anksčiau pasakyta arba kas bus sakoma.

Kartais dalelytė *gi* gali pradėti visai naują sakinį arba sakinio dalį, panašiai kaip ir kiti su ja sujungti žodeliai *ogi*, *nugi*, *nagi* ir kt. Ir dalelytė *gi* sakinio pradžioje, ir žodeliai *ogi*, *nugi*, *nagi* yra labai artimi jungtukams ir jaustukams, bet vis dėlto jie nėra jungtukai. Taip pat su jais sudaryti sakiniai neturi nė priešpriešos reikšmės, kaip galima aiškiai matyti iš pavyzdžių. *Nagi ką tu čia dabar prasimanai? Gi ne už marių iškeliauji, tad kam tiek jaudiniesi? Gi gerai, kad pasalo, nebus purvo. Gi žiūriu — devyni vilkai vieną bitę bepjauną.*

Pabrėžiamoji dalelytė *gi*, būdama nesarankiškas nekirčiuotas žodelis, tariama drauge su pirmesnių kirčiuotu žodžiu. Tad kyla klausimas, kada ji dar laikytina atskiru žodeliu ir kada rašytina drauge su kitu žodžiu. Pažvelgę į mūsų raštiją, į mūsų literatūrą, neišskiriant nė kai kurių mūsų klasikų (Donelaičio, Žemaitės, Vienuolio ir kt.), pamatysime, kad šio žodelio rašyba labai nevienoda: vieni jį rašo su tuo pačiu žodžiu drauge, kiti atskirai. Bet dabar jau yra įsigalėjusi ši taisyklė: *žodelis gi rasomis drauge tik su vienskiemeniais nekaitomais žodžiais*. Su visais kitais, t.y. su kaitomais ir su daugiaskiemeniais žodžiais *gi* rašoma atskirai. Duosime kelis pavyzdžius. Su vienskiemeniais nekaitomais žodžiais: *ogi*, *nagi*, *kurgi*, *betgi*. Su kaitomais žodžiais: *as gi*, *kas gi*, *ko gi*, *koks gi*. Su nekaitomais dviskiemieniais žodžiais: *kada gi*, *kodėl gi*, *visur gi*, *kitaip gi*.

Iš tradicijos vienu žodžiu rašome *nejau-gi*, *taipogi*, *kadangi*. . .

Netaisyklingas dalelytės gi vartojimas.

Minėjome, kad dalelytė *gi* ir kiti panašūs žodeliai yra artimi jungtukams, bet su jais sudaryti sakiniai neturi priešpriešos reikšmės. Bet neretai mūsų spaudoje tenka pastebėti, kad dalelytė *gi* vartojama priešinamojo jungtuko o vietoje. Štai keli tokio netaisyklingo vartojimo pavyzdžiai. *Šiais metais žiema buvo labai švelni, gi (= o) pavasarį dažnai ir sniego iškrisdavo. Iki šiol kalbėjome bendromis sąvokomis, gi (= o) dabar konkrečiau į šį klausimą pažvelgsime. Jis vakar visą dieną sportavo, gi (= o) šiandien nė iš lovos nesikelia. Tame pobūvyje buvo labai linksma nuotaika. Gi (= O) pagaliau atėjo tas neprastaburnis ir tą puikią nuotaką sugadino.* Visuose šiuose priešpriešiniuose sakiniuose žodelis *gi* negali eiti jungtuku, čia reikia paprastai vartoti jungtuką o.

Netaisyklingus dalelytės *gi* vartojimo atvejus visuomet taisydavo ir J. Jablonskis (Rinkiniai raštai, t. II, psl. 223, 225, 358, 372 ir kt.).

AE GALIMA SUDARYTI PRIEVEIKSMIUS IŠ BŪDVARDŽIŲ SU PRIESAGA -INIS?

Kalbininkai aiškina, kad iš būdvardžių su priesaga *-inis* lietuvių kalboje nesudaromirieveiksmiai (tik žemaičių tarmėje kartais pasakoma *begaliniai geras*), bet spaudoje vis pasitaiko tokių netaisyklingai sudarytųrieveiksmių. Jų neturėtume vartoti. Štai keletas pavyzdžių: *Jis fiziniai (= fiziškai) yra labai stiprus. Daugumas lietuvių išeivių jau medžiaginiai (= medžiagiškai) yra gerai įsikūrę. Esminiai (= Iš esmės) tas klausimas buvo teisingai sprendžiamas. Juridiniai (= Juridiškai) į šį klausimą žvelgiant, reikėtų padaryti visai kitokias išvadas. Mūsų sportininkai, pavieniui žaisdami, pralaimėjo, bet komandiniai (=komandomis žaisdami) laimėjo. Jis moraliniai (= moraliai) yra labai žemai nusmukęs. Jų namai išoriniai (=iš išorės) dar labai gražiai atrodo. Užėjus rusams, žmonės masiniai (= masiškai) buvo vežami į Sibirą. Nariai į susirinkimą atvyko šimtaprocentiniai (=visi, šimtu procentų). Jis baigė mokyklą neakivaizdiniai (= neakivaizdiniu būdu).*

YPAČ, YPATINGAI

Kai kurie mano, kadrieveiksmiai *ypač* ir *ypatingai* yra sinonimai, visiškai tos pačios reikšmės žodžiai, tad sakinyje galima vartoti arba vieną, arba kitą. Tai klaidingas galvojimas. *Ypatingai* reiškia *nepaprastai, savotiškai, subtiliai*, o *ypač* reiškia *labiausiai*.

Žodį *ypač* reikia vartoti, pabrėžtinai išskiriant kurį nors daiktą, veiksmą, ypatybę iš kitų panašių daiktų, veiksmų ar ypatybių, pvz.: *Sugavau daug žuvų, ypač lydekų. Buvo susirinkę daug jaunimo, ypač mergaičių. Ta kelionė man labai patiko, ypač plaukiant laivu. Jis visiems padarė didelį įspūdį, ypač savo gražia iškalba.* Šituose sakiniuose netiktų žodis *ypatingai*.

Ypatingai yra vartotinas tokiuose sakiniuose: *Vakar buvo ypatingai šalta diena. Amerikai išspręsti rasių klausimą yra ypatingai sunku. Dainininkė ypatingai gražiai padainavo kelias liaudies daineles. Šiais metais mokinyš padarė ypatingai didelę pažangą.*

Dar duosime keletą pavyzdžių, kurrieveiksmis *ypatingai* yra klaidingai pavartotas: *Mane žavi Lietuvos gamta, ypatingai (=ypač) upėmis ir ežerais. Geriausios susisiekimo priemonės yra traukinys, automobilis ir ypatingai (=ypač) lėktuvas. Ypatingai (=Ypač) tokio mažo vaiko ten nereikėjo leisti. Man patinka menas, ypatingai (=ypač) muzika.*

Šiuose sakiniuose vietoje žodžio *ypatingai* negalima pasakyti *nepaprastai*, todėl ir žodis *ypatingai* čia nevartotinas. *Ypatingai* ir *nepaprastai* savo reikšme yra sinonimai. Tad gal praktiškas patarimas galėtų būti toks: jeigu mums neaišku, ar vartotirieveiksmi *ypač* ar *ypatingai*, pamėginkime vietoj jų pavartoti *nepaprastai*; jeigu jis tiks, tai tame sakinyje tiks ir *ypatingai*, o jei netiks, tai telieka vartoti *ypač*.

• Maskvos patriarchato stačiatikių kunigų seminarijose mokosi 790 studentų, Gruzijos seminarijoje 25 stud., o dar 780 studentų Sovietų Sąjungoje neakivaizdiniu būdu eina teologijos kursą.

NUOMONĖS IR PAGEIDAVIMAI

Siųsdami mieliems skaitytojams kalėdinius sveikinimus ir paraginimą atnaujinti prenumeratą, prašėme, kad jie pareikštų apie "Laiškus lietuviams" savo nuomonę bei pageidavimus. Mums, be abejo, yra naudinga žinoti, kas skaitytojams patinka, kas nepatinka, ko pageidautų. Kai kurie labai trumpai pareiškė savo nuomonę, kad jiems viskas patinka, tik viena ponija parašė, kad jai viskas nepatinka. Esame dėkingi ir už tokius pasisakymus, bet mums atrodo, kad jie nėra labai objektyvūs. Visur galima rasti ir geresnių, ir blogesnių dalykų, taigi ir "Laiškuose lietuviams". Mums būtų labai naudinga, jei iš skaitytojų susilauktume smulkesnės kritikos ir įvertinimo.

Čia duodame keletą paskutinių metu gautų skaitytojų pasisakymų.

* Žurnalas "Laiškai lietuviams" visada mielai laukiamas. Yra labai įdomus ir mūsų šeimoje perskaitomas ištisai. Linkime ir toliau išlaikyti tokį lygį, kaip kad ir iki šiol.

Stasė ir Vacys Urbonai

* Jūsų straipsniai visada yra labai įdomūs. Širdingai dėkojame už juos.

Julius Paulėnas

* "Laiškus lietuviams" skaitau nuo A iki Z. Viskas mane žavi. Visam štabui ir Redaktoriui ištvermės!

Ona Vilėniškienė

* Žurnalą esu labai patenkintas. Visi straipsniai labai įdomūs.

Julius Rūkas

* Labai geras žurnalas. Ačiū.

kun. Viktoras Dabušis

* Geras žurnalas. Labai ačiū.

kun. Tomas Žiūraitis, O.P.

* "Laiškai lietuviams" labai įdomus žurnalas. Aš juos perskaitau nuo pirmo iki paskutinio puslapio. Kai ką net keletą kartų. Jums sėkmės!

P. Besasparis

* Jau 30 metų skaitau "Laiškus lietuviams". Jų turinys labai puikus. Viskas gyvenimiška. Ištvermės ir sėkmės toliau tęsti.

Kazys Gasiūnas

* "Laiškus lietuviams" prenumeruoju labai seniai. Norite išgirsti nuomonę ar pageidavimus? Taigi, jeigu žurnalas nepatiktų — nebūtų taip ilgai prenumeruojamas. Yra puikus: kultūringas, liečia įvairias gyvenimo sritis. Nieko daugiau be to, kas rašoma, nepageidauju. Džiaugiuosi žurnalą gaudama ir sveikinu gerb.

Redakciją.

Cecilija Mačiulienė

* "Laiškai lietuviams" yra labai neįdomus, tad visiškai neskaitau. Siunčiu prenumeratą tik paremti lietuvišką žodį.

Marija Remienė

* Esu dėkingas už tvarkingą ir punctualų žurnalo siuntimą ir nuoširdžiai linkiu tolimesnės sėkmės.

Juozas Arvydas

* "Laiškai lietuviams" visada yra laukiamas ir mielai skaitomas. Mano mėgstamiausi straipsniai yra apie šių dienų religiją, šeimas ir jaunimą. Linkiu nepavargti ir dar ilgai savo gražiais laiškais mus lankyti.

Ona Žukienė

KIEK AUKOTI UŽ MIŠIAS?

Kai žmonės kreipiasi į kunigą, norėdami užprašyti Mišias, ir paklausia: "Kiek turiu užmokėti?" — toks klausimas kunigui labai nemalonus. Juk Mišios nėra kokia nors prekė, už kurią yra nustatyta vienokia ar kitokia kaina. Mišios neperkamos — už jas tik aukojama.

Kokia yra tos aukos prasmė? Pirmaisiais amžiais žmonės, ateidami į Mišias, atnešdavo įvairių aukų, iš kurių kunigas galėdavo pragyventi, o kas dar atlikdavo, — sušelpiti vargšus. Žmonės ta savo materialine auka prisideda prie dvasinės Mišių aukos — ir jie ką nors aukoja iš savo turimų gėrybių.

Pirmaisiais amžiais būdavo aukojama vynas, duona, kitokie maisto produktai bei įvairios materialinės gėrybės. Dabar jau aukojama tik pinigais. Tad kokio didumo ta auka turėtų bū-

ti? Kadangi, kaip jau minėjome, tai nėra kaina, o tik auka, tai griežtai jos didumo niekas nenustato, tai paliekama paties aukotojo dosnumui bei galimybėms. Tos aukos už Mišias kai kuriems kunigams yra pagrindinis pragyvenimo šaltinis. Tad ir aukos didumas turėtų keistis su pinigų vertės pasikeitimu ir su pragyvenimo kaina.

Jau maždaug prieš kokią dešimtį metų žmonės čia, Amerikoje, aukodavo Mišioms paprastai penkis dolerius. Daugelis ir dabar duoda penkis dolerius. Bet pagalvokite, kiek per tą dešimtmetį nukrito dolerio vertė ir kiek pagrango pragyvenimas! Kiek teko girdėti, Lietuvoje jau niekas neaukvoja Mišioms mažiau kaip dešimt rublių. Tad ar manote, kad būtų per daug čia, Amerikoje, aukoti dešimt dolerių?

Žinoma, jeigu žmogus neturtingas, jis aukos mažiau. Jeigu jau kas būtų visiškai vargšas, kunigas atlaikys jo prašomas Mišias tik už ačiū. Tad kiekvienas teaukvoja pagal savo galimybes, dosnumą, supratimą.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Mormonai pašalino iš savo bažnytinės bendruomenės Sonia Johnson, mormonų sąjūdžio ERA steigėją ir organizatorę. Šis sąjūdis siekia lygių teisių moterims.

- Notre Dame universitetas yra gavęs auką — 7 mil. dol. Tik neseniai paaiškėjo, kad tai buvo auka Pensilvanijos imigranto angliakasio sūnaus Frank J. Pasquerilla, Crown American korporacijos prezidento, kuris vadovauja nejudomo turto bendrovei, turinčiai 300 mil. dol. nuosavybę.

- Vakarų Vokietijos kunigas Winfried Pietrek su kitais aštuoniais vokiečiais pasisiūlė vienerius metus savanoriškai dirbti sovietinėje priverčiamųjų darbų stovykloje, jeigu Maskva grąžintų laisvę prieš pusantrų metų nuteistam lietuviui katalikui, žmogaus teisių gynėjui Viktorui Petkui. Savo pasiūlyme jie sako, kad jų jaunų vyrų grupė galėtų daugiau padirbti, negu jau 17 metų priverčiamuose darbuose iškalėjęs V. Petkus.

- Kubos vyskupai išleido ganytojišką laišką, kuris buvo perskaitytas visose bažnyčiose. Jie pritaria Kubos vyriausybės pasiryžimui palaispinti išleisti tam tikrą skaičių politinių ka-

linių, tačiau vyskupai ragina palikti jiems teisę pasilikti tėvynėje, neverčiant emigruoti. Taip pat vyskupai palankiai sutinka vyriausybės nutarimą leisti kiekvieną mėnesį aplankyti savo tėvynę apie 10.000 emigrantų. Vyskupai priima ir tikėjimo svarbą, padedant išeiviams apsaugoti tautinę tapatybę svetimose aplinkose.

- Indonezijoje katalikai išlaiko apie 3700 pradžios ir vidurinių mokyklų, kur mokosi arti 900.000 moksleivių. Beveik 11.000 mokinių lanko 5 aukštesnes katalikų mokyklas. Katalikų medicinos įstaigos per metus suteikia pagalbą 3,5 mil. pacientų.

- Vatikane įvyko turizmo sielovados kongresas, svarstęs religinį patarnavimą įvairių kraštų keliautojams.

- Prancūzijoje padaugėjo pašaukimų skaičius į kunigus. 1978 m. įšventinta 130 naujų kunigų, net 30 daugiau, negu 1977 m.

- Šveicarijoje, Ciuricho mieste, įvyko IV tarptautinis kongresas šeimos klausimais. Dalyvavo apie 1000 tėvų iš 28 kraštų. Pabrėžta, kad šeima yra pirmoji krikščioniškų ir žmoniškų vertybių mokykla. Buvo svarstomi būdai, kaip visuomenėje skiepyti šeimoje ugdomas vertybes.

- Dr. Bernard N. Nathanson, Niujorko ginekologas, savo biografiniame veikale "Aborting America", paskelbė, kad jis pirma buvo nevaržomų abortų šalininkas ir pats jų daug atlikęs, tačiau dabar pakeitė nuomonę. Patobulėjęs mediciniškiems įtaisams, dabar jau girdimas 24 dienų kūdikio širdies plakimas motinos išsčiose, o 43 dienų — jau pagaunamos smegenų bangos. Dr. Nathanson dabar skelbia, kad biologija verčia priešintis Aukšč. Teismo sprendimui, paskelbusiam abortų laisvę.

- Motina Teresė, Oslo mieste priimdama Nobelio taikos premiją 192.000 dol., pareiškė, kad didžiausią grėsmę taikai dabar sudaro šauksmais nekaltų kūdikių, žudomų motinos išsčiose. "Man, — kalbėjo ji, — kraštai, kurie legalizavo abortus, yra neturtingiausi. Jie bijo mažųjų. Kūdikis turi mirti, nes nenorima maitinti vienu vaiku daugiau". Motinai Teresei dar buvo įteikta ir 72.000 dol., norvegų surinktų, kaip žmonių premija. Ji įtikino Nobelio premijos organizatorius, kad būtų atsisakyta iškilingos puotos, kas dar atnešė jos globojamiems vargšams 5.800 dol. Mergaičių choras, kuris giedodjo Motinos Teresės priėmimo misijų salėje dar suaukojo 200 dol.

J. Pr.

Dalios Petreikytės nuotr.

Liucerna

“Varpai Liucernos Dievui aukojo darbus vargingus žmogaus ir gamtos”, taip rašė Maironis prie Keturių kantonų ežero. Ši gražų, spalvingą Liucernos miestą aplankysime “Laiškų lietuviams” ruošiamoje ekskursijoje.

Ekskursija į Europą

Kaip jau keletą kartų buvo skelbta, šiais metais birželio 14 - liepos 2 d. "Laiškai lietuviams" organizuoja kelionę į Europą. Pagrindinis šios ekskursijos tikslas — aplankyti garsiuosius Kristaus kančios vaidinimus Oberammergau miestelyje, Vokietijoje (žr. šiame numeryje straipsnį "Kristaus kančios vaidinimai").

Iš Čikagos (ir Niujorko) išskrendam birželio mėn. 14 d., šeštadienį, per Kopenhagą pasiekiam Romą jau birželio 15 d., sekmadienį. Romoje būsime pilnas keturias dienas, turėsime audienciją pas popiežių, aplankysime miestą, Vatikano muziejų, turėsime ekskursijas į Tivolį ir Capri. Gyvensime Lietuvių Šv. Kazimiero kolegijoje.

Birželio 20 d. iš Romos vykstame į Florenciją, pakeliui aplankydami Asyžius. Florencijoje praleidžiame visą birželio 21 d., lankydami miestą ir meno muziejus. Birželio 22 d. vykstame į Veneciją, kur visą birželio 23 d. praleidžiame, lankydami miesto įžymybes. Iš Venecijos, pernakvodami Innsbrucke, važiuojame į Miuncheną, kur būsime dvi pilnas dienas: birželio 26 d. matysime Kristaus kančios vaidinimus Oberammergau miestelyje, o birželio 27 d. aplankysime Miuncheno miesto įdomesnes vietas. Birželio 28 d. iš Miuncheno vykstame į Baden-Baden, o birželio 29 d. iš ten į Liucerną, Šveicarijoje. Liucernoje praleisime visą birželio 30 d. Liepos 1 d. iš Liucernos važiuojame į Ziurichą, o iš Ziuricho į Kopenhagą skrendam lėktuvu. Liepos 2 d. iš Kopenhagos pakylam į Niujorką ir Čikagą.

Ši 19 dienų ekskursija, įskaitant gyvenimą viešbučiuose, ekskursijas po miestus ir maistą, keliaujantiems iš Čikagos kainuos apie 1700 dol. Keliaujantiems iš Niujorko ar kitų rytinių valstijų, žinoma, kainuos mažiau.

Gyvendami Romoje būsime maitinami tris kartus per dieną, o visur kitur du kartus: iš ryto ir vakare. Jei kas norės užkandžių tarp šių valgių, pasirūpins pats. Viešbučiuose bus gyvenama po du kambaryje.

Jei kas norėtų atskiro kambario, turės primokėti 185 dol. Arbatpinigiai jau įskačiuoti tuose restoranuose, kur bus duodami du minėti valgiai.

Galima vežtis tik vieną didelį lagaminą ir pasiimti portfelį ar mažą lagaminiuką, kurį visą laiką turėtum su savim. Jame turėtume įsidėti reikalingiausius daiktus: skutimosi įrankius, pižamą ir pan.

Ekskursijai vadovaus "Laiškų lietuviams" redaktorius kun. Juozas Vaišnys, S.J. Jeigu kas norėtų dar smulkesnių informacijų, gali kreiptis į ekskursijos vadovą "Laiškų lietuviams" adresu ar telefonu. Taip pat galima kreiptis tiesiog į kelionių biurą: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, Illinois 60643. Tel. (312) 238-9787.

"Laiškų lietuviams" konkursas

Sukaktuvinių metų proga skelbiame straipsnio konkursą šiomis temomis: 1. *"Laiškų lietuviams" vieta mūsų spaudoje;* 2. *Kaip aš suprantu tikėjimą;* 3. *Mišrių šeimų klausimas* (ar mišrių šeimų kūrimą smerkti, ar pateisinti; kokios gali kilti problemos; kaip jas išspręsti; kaip mišrių šeimų išvengti ir t.t.).

Rašinys turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną į atskirą vokelį, atsiųstas redakcijai iki 1980 m. kovo mėn. 1 dienos. Už geriausius rašinius skiriamos 4 premijos: I — 150 dol. (mecenatai dr. Milda ir Stasys Budriai), II — 100 dol. (mecenatai Bronė ir Jonas Velskai), III — 75 dol. (mecenatas Vytautas Vizgirda), IV — 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė).

Laimėtojams premijos bus įteiktos "Laiškų lietuviams" sukaktuvinės šventės metu balandžio mėn. 13 d. Jaunimo Centre.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Antanas Salys. RAŠTAI. I tomas — bendrinė kalba. Redagavo Petras Jonikas. Išleido Lietuvių katalikų mokslo akademija Romoje 1979 metais. 570 psl., kaina 30 dol. Plačiau apie šią vertingą knygą bus kitame numeryje.

Vladas Vijeikis. LIETUVOS ISTORIJS VAIZDAI. Išleido "Tėviškėlė", 4346 S. Western Ave., Cricago, 111. 60609. Didelis formatas, kieti viršeliai, 548 psl., kaina 15 dol. (Žr. recenziją šiame numeryje).

R. Spalis. ŠIRDIS IŠ GRANITO. Romanas. Išleido "Viltis" 1979 m., 6116 S. Clair Avė. Cleveland, Ohio 44103. 380 psl., kaina 10 dol. Recenzija bus kitame numeryje.

O. V. Milašius. SEPTYNIOS VIENATVĖS. Vertė Antanas Vaičiulaitis. Išleido Liet. Knygos klubas Čikagoje 1979 m. Viršelis V. O. Virkau. 152 psl., kaina 4 dol.

Jurgis Jankus. KOL ESU ČIA. Pasakojimai. Išleido Liet. Knygos klubas 1979 m. Viršelis Rūtos Čepaitytės-Rygelienės. 376 psl., kaina 8 dol.

Kun. K. Žitkus. TAU, MARIJA, ROŽINIS. Išleido Kanados Lietuvių Katalikų Centro liturginė komisija 1979 metais. Iliustravo Danguolė Stončiūtė-Kuolienė. Finansavo Toronto Prisikėlimo parapija 25 metų jubiliejaus proga. 175 psl., kaina 2.50 dol. Platina Prisikėlimo parapija, 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada.

Šv. Liudvikas Marija Grignon de Monfort. MARIJOS PASLAPTIS. Visiškas atsivadavimas šventajai Mergelei. Vertė kun. Vytautas Balčiūnas. Įrašus piešė Paulius Jurkus. Išleido "Krikščionis gyvenime" 1979 m. 79 psl., kaina 2 dol.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA. No. 36. Leidžia L. R. Kat. Kunigų Vienybė, 351 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

LITUANUS. Vol. 25, No. 4. Šį numerį redagavo Antanas Klimas. Administracija: Lltuanus, 6621 S. Troy, Chicago, Ill. 60629.

KALENDORIUS 1980 m. Prisikėlimo parapijos Toronte Ekonominės sekcijos leidinys. Paruošė Stasys Prakapas. 184 psl.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio Lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. 1979 m., nr. 1/81. Spaudai paruošė D. Bindokienė, talkininkaujant I. Bukaveckienei.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėštytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.